

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה, התשע"ו
המצוות השערות: אהבה, סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא פשטא – מרא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא – שני משמעות, רבוי משמעות; מרכא טפחא – יתור
לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושג, בד"כ מצב
אחד נדרש; פסוק ו – סודר שחלק, השלם וחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישיה:
(קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש"ט – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק כענין י"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תראא – דרוש בפסוק שער, מתיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו
שער, מתיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנישא אחר בהלכה;

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידם התחבירי כעוצרים ומחברים-
משורתיים, ולפי ההשערות

**רביע – הרביעי מציון בין היתר ענין של ארבע. מקורות: במדבר בלק כג, א: את-רבע ישראל – תרגום יונתן, תרגום אונקלוס דעם קדא מן
אָרְבַּעְתִּי מְשִׁיבֵימָא דְיִשְׂרָאֵל, אחד מארבע מחנות של מחנה ישראל. שמות תרומה כז, א: רביע יהיה המזבח בבלי זבחים סב, ב רביע
הנאמר בגמרא רביע בעל שתי משמעויות אחת כפשוטו ואחת יוצאת ממשוטו של מקרא – מרובע ורבוץ.**

1.1 במדבר בלק כב, ב

במדבר בלק כב, ב:

ס וַיִּרְא בַלָּק בֶּן-צְפּוֹר אֶת כָּל-אֲשֶׁר-עָשָׂה יִשְׂרָאֵל לְאַמְרֵי:

אפשר כי תבנית הטעמים **את** – תביר, ממעט מהתוכן **כל-אשר-עשה ישראל** – מרכא טפחא, כי משמע **מהזוהר** ע"פ **מתוק מדבש**
שראיתו וידעתו של בלק לא היו עצמיים טבעיים, אלא (א) ראייה רוחנית באמצעות חכמה חיצונית מקצה חכמת הכוכבים, איצטגונות
וידוע שזאת ראייה משובשת וכפי השגת האדם העוסק בה. (ב) ראייה באמצעות צפור כשפים עשויה כסף וזהב שהיתה מעבירה ידיעות
מוגבלות ממלאך שגנל משמים לארץ, ומכוח הכוכבים רמזים בצפופים רבים שהתפרשו לכאן ולכאן. (ג) פעם ראה שכנפי הצפור נשרפו
באש של כוח קדושה שמבטלת את כוח הפריחה והכשפים והבין שאין שום כוח מועיל נגד ישראל.
כמו-כן תבנית הטעמים **את** – תביר, ממעט במובן של החלשה של כל המיוצגים בתוכן **כל-אשר-עשה ישראל** – מרכא טפחא, יתור
לרבות להחלשה ע"פ **ר' צדוק הכהן מלובלין – פרי צדיק** את השרים וכוחות הטומאה העליונים והשרים וכוחות הטומאה התחתונים
המיוצגים במיוחד ע"י סיחון שכוחו היה נגד קדושת התורה.
ישראל כבשו מהאמורי החיות והניצוצות קדושות שהיה להם מהשורש מלעילא, וזה ירומז ב-**ישראל** טעם טפחא גם בתפקיד פותח טפח
להתאפיין מהכתוב אחריו **לאמרי** לקבל חיות ושפע שהיה עד עתה שבו לאמורי.

לאמרי – סלוק, מגביל את ידיעת בלק לעבר בלבד מה שנעשה כבר לאמרי, אבל ידיעת העתיד מה שיעשה למדין שבלק היה אחד מחמת
נסיכיו לא התגלה לו. ע"פ **זוהר בלק דף קצ** מדין יעצו לשכור את בלעם כנגד משה, וכיון שראו שבלעם לא יכול לקללם, לקחו עצת
בלעם לבלק להכשיל ישראל בונות, והפקירו נשותיהם ובנותיהם יותר מבנות מואב, וכל המיכשול ממדין היה, כאשר לעם ישראל לא היה
כל תביעה ממדין. כאשר ישראל נקמו נקמתם מהמדינים בלק נהרג ולא ראה בהחרמה הגדולה שישראל החרימו את מדין, מה שבלק כמלך
מואב יגר שיעשו ישראל למואב.

במדבר בלק כג, ב: וַיִּגַּד מוֹאָב מַפְנֵי הָעַם מֵאֵד כִּי רַב-הוּא

וַיִּקְרַן מוֹאָב מַפְנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל:

ויגדר מואב – קדמא ואולא, ענין מרכזי, המלמד, שממנו נמשך השאר

במדבר רבה (וילנא) פרשה כ ג כתיב וַיִּגַּד מוֹאָב מהו ויגר כשהיו ישראל נראין לעמונים נראין עטופים לשלום ולמואבים נראים
מזויינין למלחמה שכן כתיב **(דברים ב) וקרבת מול בני עמון אל תצורם כל מין צרה**, אל תצר להם ואל תתגרם בם כל מין גירור (כי אמא
שלהם היתה צנועה וקראה לבנה בן-עמי) ולמואב אמר **אל תצר ואל תתגרם בם מלחמה** מלחמה אי אתה עושה אבל מה שאתה יכול לחטוף
מהן חטוף ולכך נראין מזויינין למואב (כי אמא שלהם קראה שם בנה מואב, פרסמה כי בנה מאביה) והן נאגריין לעריהם שאין ויגר אלא לשון
אסיפה

ומפני יראתן את ישראל ע"פ **אור החיים** מואב צריכים לעצת מדין ולזה נכנעו להם והמליכו נסיכם, אע"פ ששנאו זה את זה כפי **רש"י**
ב-**(כבד, ד) אל זקני מדין** – והלא מעולם היו שונאים זה את זה, שנאמר: "המכה את מדין בשדה מואב" **(בר' לו, לה)** – שבאו מדין על
מואב למלחמה? אלא מיראתן של ישראל עשו שלום ביניהם.

במדבר בלק כב, ד: וַיֹּאמֶר מוֹאָב אֶל-זַקְנֵי מִדְיָן עֲתָה יִלְחָכוּ הַקְּהָל־אֶת-כָּל-סְבִיבֹתֵינוּ בְּלַחֵךְ הַשּׁוֹר אֶת יֵרֶךְ הַשְּׂדֵה

וּבַלָּק בֶּן-צְפּוֹר מִלֶּךְ לְמוֹאָב בְּעַת הַהוּא:

ויאמר מואב – קדמא ואולא **אל-זקני מדין** – מונח רביעי

עתה ילחכו הקהל – גרשיים מהפך פשטא, כעין יצא להקל ולא להחמיר

התבנית קדמא ואולא ... גרשיים או אולא-גרש באותו פסוק או פסוקים סמוכים מרמזת לכעין לימוד במידת קל וחומר מהסוג דיו לבא מן
הדין להיות כנידון. כלומר הנלמד לא יהיה חמור מהמלמד.

במדבר רבה פ"ו כ' ס' ד': מה שור כוחו בפיו, אף אלו כוחן בפיהן, (טט – דיו לבא מן הדין (הנמשל הנלמד) אלו בני ישראל שכוחן
בפיהם, להיות כנידון, כמו המשל הוא השור – שכוחו בפיו) ממשך **במ"ר** מה שור כל מה שמלחך אין בו סימן ברכה, אף אלו כל אומה
שנוגעים אין בהם סימן ברכה. מה שור מנגח בקרניו, אף אלו מנגחין בתפלתן וגו'
השור הוא המשל המלמד ובני ישראל הם הנמשל הנלמד. מה השור הורס בפיו, כך כוחם של ישראל בפיהם ותפילתן כל אומה שנוגעת
בהם. ולכן המסקנה השגויה של מואב, שגם הם צריכים כנגדם אדם בעל כוח בפיו כפי **רש"י** מנהיגן של אלו במדין נתגדל, נשאל מהם
מה מדת, אמרו לו אין כחו אלא בפיו אמרו אף אנו נבוא עליהם באדם שכוחו בפיו.

דעת זקנים מבעלי התוספות עתה ילחכו הקהל – לא היו יראים אלא שלא יהיו שוללים ובוזים **את-כל-סביבתינו** ולהכי נקט
לשון לכיחה. אבל לא היו יראים שכבר הזהיר הקב"ה אל תצר את מואב.

עתה ילחכו הקהל – גרשיים מהפך פשטא, כעין יצא להקל ולא להחמיר, כפי דומכה"ת לא יראו לחייהם אלא לרכושם בלבד.
את-כל-סביבתינו – מונח אתנח במלים מוקפות, כעין ריבה וריבה את הכל, כפי דומכה"ת לא יראים אלא שלא יהיו שוללים ובוזים
את כל סביבותינו

את-כל-סביבתינו בלחך השור – פעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים, כעין בנין אב או כעין דבר החוזר וקורה, וזה כנאמר ב- **במדבר**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא בתורה שבעל-פה, התשע"ו
 המצוות הששירות: אחת: סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא פשטא – מרמז; מאריך, רבוי; דוגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; ספקא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא ספקא – יתור
 לרבות, מכל מקום; דוגא תביר ספקא – קבוצה עם הלכה שוה לפרישה; מרכא תביר ספקא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרשיה; מקף – רב-מצב של הנושעים, בד"כ מצב
 אחד נדרש; פסק ו – סודר שנחלק, השלים והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקא-קטן – 2: זקא-גדול – 3: רביע – 4: ... זקא-קטן ... זקא-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישיה:
 (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש"ט – 5: יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק ככעין "ג' מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו
 שער, מחיצה; פז' – דרוש מתפסק רעיון לנושא אחר בהלכה;

רבה (וילנא) פרשה כ (א) אמרו (המואבים שבני ישראל) ירדו למצרים לגור (באופן זמני) ואחזו אותה (ובסוף רוקנו אותה)... (ב) ד"א
 ויגר לשון יראה שהיו מתיראין שראו כל האומות ביד ישראל שבא סיחון ונטל (חלק מ) ארץ מואב (ויצר חיץ בין מואב ועמון) והוא
 נלחם במלך מואב הראשון ועוג נטל כל ארץ בני עמון שנא' (דברים ג) כי רק עוג מלך הבשן וגו' באו ישראל ונטלוהו משניהם שאין
 בו עוולה והיו אלו רואין את ארצם ביד ישראל והיו אומרים לא אמר להם הקב"ה כי לא אתן לך מארצו ירושה הרי ארצנו לפנייהם לכן
 היו מתיראין, (כביוש חלק מואב בידי סיחון וכביוש חלק מארץ עמון בידי עוג הסיר את האיסור של כביוש חלקי ארץ אלו ע"י בני
 ישראל וכביוש זה לא היה עוולה למואב ועמון כי לא מהם נכבש)
 המואבים חששו שבני ישראל ירוקנו גם את רכושם כמו שרוקנו את מצרים, החרימו את ערד ועמלק בערד, את סיחון את עוג

במדבר בלק כב,ה:

**וַיִּשְׁלַח מֶלֶאכִים אֶל-בִּלְעָם בֶּן-בְּעֹר פְּתוּרָה אֲשֶׁר עַל-הַנְּהַר אֲרָץ בְּנֵי-עַמּוֹן לִקְרֹא-לוֹ
 לֵאמֹר הִנֵּה עִם יֵצֵא מִמִּצְרַיִם הִנֵּה כִּסְּהָ אֶת-עֵין הָאָרֶץ וְהוּא יִשְׁבּ מִמֶּנִּי:**

ע"פ תיב"ע - בלעם הוא לבן, ובמקורות אחרים הוא בן בעור בן לבן ואפשר אף צאצא יותר רחוק. **פְּתוּרָה** – תלישא-גדולה בתפקיד
 מקור. פתור נמצאת בפדן ארם על הפרת, מקור בני ישראל (טט - מרבקה אשת יצחק) ומבנות לבן נשות יעקב. ע"פ **ספר הפרשיות הרב**
כיטוב - בלק מקורו במשפחת נחור וזה פירוש רש"י לארץ בני עמו - היינו למקורו של בלק.

לְאֵמֹר – רביע, אפשר ששלחו לבלעם ארבעה טיעונים מדוע עליו לבוא

(א) הִנֵּה –תלישא-גדולה, בתפקיד מחיצה **עִם יֵצֵא מִמִּצְרַיִם** - מונח מהפך פשטא

טט – לפי כשפי בלעם תלישא-גדולה תרמזו למחיצה שהעמיד לבל יצא עם ישראל ממצרים, ובלק מטיל אחריות על בלעם שכשפיו במצרים
 לא הועילו, תלישא-גדולה בתפקיד - תלש - בטל כח הכשפים שאמור היה לפעול לעולם, ולכן עליו לבוא ולעזור למואב מפני בני ישראל.
 מונח מהפך פשטא - נתהפכו שני ענינים,

* א'א' לבל יוכל עבד לברוח ממצרים - והנה יצאו עבדים רבים, וערב רב שהצטרף לבני ישראל

* א'ב' והיה מובטח כי לעולם לא יצא עם ישראל ממצרים והנה ישראל יצאו

(ב) הִנֵּה כִּסְּהָ אֶת-עֵין הָאָרֶץ - מהפך פשטא מונח זקא-קטן, כפי **אורי-החיים** נתכוון גם כן נגד מה שיעץ עליהם במועצותיו הרעים

(ב'א') למען ענותו למעטם (ב'ב') גם להרוג זכוריהם ולשחת הבנים הנה הוא הפך הדברים שלא מלבד שלא נתמעט אלא אדרבא

נתרבה עד מאד הוא אומר הִנֵּה אֶת-עֵין הָאָרֶץ.

במדבר בלק כב,ז:

**וַיִּלְכּוּ זַקְנֵי מוֹאָב וְזַקְנֵי מִדְיָן וְקִסְמִים בָּיָדָם
 וַיְבֹאוּ אֶל-בִּלְעָם וַיְדַבְּרוּ אֵלָיו דְּבָרֵי בְלָק:**

וַיִּלְכּוּ - קדמא ואזלא במלה אחת, מואב ומדין באמצעות **זַקְנֵי מוֹאָב וְזַקְנֵי מִדְיָן** בתפקיד השתון ביניהם, השלימו ביניהם

רש"י כב,ז **ויאמר מואב אל-זקני מדין** - ... אלא מיראתן של ישראל עשו שלום ביניהם וגו'

דעת זקנים מבעלי התוספות וַיִּלְכּוּ זַקְנֵי מוֹאָב. **בפרק חלק, בבלי סנהדרין** תנא מואב ומדין לא היה שלום ביניהם לעולם, משל
 לשני כלבים שהיו בעדר והיו שונאין זה לזה ובא הזאב על אחד מהם אמר אם אין אני עוזרו למחר יבא עלי, הלכו להם שניהם והרגו
 הזאב. אמר רב משרשיא היינו דאמרי אינשי שונרא וכרכושתא (פי' חתול וחולדה) עבדו הלולא מתרבא דביש גדא. (עשו סעודה מחלב
 של גדי שאיתרעה מזלו, היינו השלימו ביניהם במצאם טרף שלא עמד בפניהם)

וַיִּלְכּוּ - קדמא ואזלא במלה אחת **זַקְנֵי מוֹאָב וְזַקְנֵי מִדְיָן** - מהפך פשטא מונח זקא-קטן. זקני מואב לא היו חכמים כמו זקני מדין, כי ע"פ
רש"י זקני מדין אמרו אם ידחנו (בלעם משמע כי) אין בו תועלת. לפיכך כאשר אמר להם לינו פה הלילה אמרו אין בו תקוה, הניחוהו
 והלכו להם וישבו שרי מואב עם בלעם. בשעה שהלכו אל בלעם, זקני מדין השתון לזקני מואב. אבל זקני מדין החכמים הכינו מבחן
 לבלעם וכאשר ראו שדחם כפי מבחנם ידעו שאין בו תועלת. אבל זקני מואב שלא היו חכמים כמו זקני מדין לא הבחינו בכך.

במדבר בלק כג,י: מִי מְנַה עֶפְרַיִם וְעַקְבִּים וּמְסַפְּרֵי אֶת-רַבֵּעַ יִשְׂרָאֵל

תַּמּוֹת נַפְשֵׁי מוֹת יִשְׂרָאֵל וְתַהֲיוּ אַחֲרֵיתֵי כְּמֹהוּ:

וינתן במדבר כג,י וַחֲנֹה פִּינֹן דְּחִמָּא בְּלָעָם דְּחִיבָא דְּבֵית יִשְׂרָאֵל הוֹוֵן גְּזָרִין עוֹרְלִתְהוֹן וְטַמְרִין דְּמַדְּבָרָא אֲמַר מֵאֵן יִיכּוֹל לְמַמְנֵי
 זְכוּתָא חֲסִינְיָא הָאֵלִין וְסָכוּם עוֹבְדֵי טְבִיָּא דְעָם תְּדָא מֵן אַרְבַּעְתֵּי מַשִּׁירְתָּא דִישְׂרָאֵל אֲמַר בְּלָעָם רְשִׁיעָא אֵין קַטְלִין יְתִי בֵּית יִשְׂרָאֵל
 פְּסִיפָא כְּבַר מְבַשְׂרָנָא דְלִית לִי חוּלְקַ לְעַלְמָא דְאַתָּי בְּרַם אֵין מֵיִתְנָא מוֹתָא דְקַשְׁיִטִּין לְנָא דְתִיּהִי סוֹפִי פְּזַעְרָא דְבַהוֹן:
אונקלוס במדבר בלק כג,י מן יכול לממני דעדקיא דבית יעקב דאמיר עליהון יסגון כעפרא דארעא או חדא מארבע משריתא דישראל
 תמות נפשי מתא דקשיתוהי ויהי סופי כותהון:

אֶת-רַבֵּעַ יִשְׂרָאֵל – **תרגום יונתן** דָּעַם תְּדָא מֵן אַרְבַּעְתֵּי מַשִּׁירְתָּא דִישְׂרָאֵל, אחד מארבע מחנות של מחנה ישראל.

אֶת-רַבֵּעַ יִשְׂרָאֵל – **תרגום אונקלוס** או חדא מארבע משריתא דישראל, אחד מארבע מחנות של מחנה ישראל.

אם כן מלת **רַבֵּעַ** בעלת קשר למספר ארבע, במובן של אחד מארבע (רביעית). לכן אפשר כי גם המילה רביע בעלת שורש בלשון הקודש
 ומשמעה ארבע, ולא רק בלשון ארמית בה משמעה רובץ, רבוץ.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה, התשע"ו
המצוות השערות: אחת = סוף-סוף – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפאא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפאא – יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפאא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושגים, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקף-קטן – 2: זקף-גדול – 3: רביע – 4: ... זקף-קטן ... זקף-קטן בהצג פסוק – הקש; השלישיה: (קראא – סדר קריאת; אולא = גיש = גיש"ט – יוצא מהענין; קראא ואלא – מלמד) דרוש בפסוק כענין "ג' מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תראא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידיהם לפי ההשערות.

1.2 במדבר בלק כב,ב

במדבר בלק כב,ב:

וַיֹּאמֶר בַּלְעָם אֶל-הָאֱלֹהִים בְּלֹק בֶּן-צֶפֶר מִלֶּדְ מִזֶּבֶח שְׁלַח אֵלַי:

וַיֹּאמֶר בַּלְעָם אֶל-הָאֱלֹהִים בְּלֹק – ר"ת ובאה"ב = בבוא"ה, אפשר מרמז לאופן הנבואה לבלעם.

וַיֹּאמֶר בַּלְעָם, צירוף מלים זה הוא הראשון מתוך שמונה פעמים בפרשה, חמש פעמים בהקשר עם בלק.

אפשר כי מספר שמונה מרמז לענין שמעבר לטבע, אפשר כי מספר חמש מרמז לחמש גבורות.

וַיֹּאמֶר בַּלְעָם – מרכא טפאא, יתור לרבות (א) הרבה להתחכם, (ב) הרבה להתגאות.

(א) מסכתות קטנות מסכת אבות דרבי נתן נוסחא ב פרק מה ד' שגו ברואה אלו הן. אדם. וקין. בלעם. וחזקיהו. ... בלעם שגה

ברואה שנאמר (במ' בלק כב,ט,ג) וַיִּכְאֵ אֱלֹהִים אֶל-בַּלְעָם וַיֹּאמֶר מִי הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה עִמָּךְ: וַיֹּאמֶר בַּלְעָם אֶל-הָאֱלֹהִים וגו'

(א) ארבעה טעו בחשבם שפניית ה' אליהם מראה שכביכול אינו יודע הכל, ובאמת פתח להם פתח לחרטה ולחזור בתשובה, אבל בלעם הרבה להתחכם.

(ב) במדבר רבה (וילנא) פרשת בלק פרשה כ ... ד"א מי האנשים האלה עמך ויאמר בלעם בלק בן צפור התחיל מתגאה ואמר אף על פי שאין אתה מכבדני ואין אתה מוציא לי שם בעולם המלכים מבקשים אותי, וגו'

בבלי בבא בתרא טו,ב ... מיתיבי: שבעה נביאים נתנבאו לאומות העולם, ואלו הן: בלעם ואביו, ואיוב, אליפז התימני, ובלדד השוחי, וצופר הנעמתי, ואליהוא בן ברכאל הבזוי! (א"ל) וליטעמך, אליהוא בן ברכאל לאו מישראל הוה? והא כתי' ממשפחת רם! אלא אינבוי אינבוי לאומות העולם, ה"נ איוב אינבוי אינבוי [לאומות העולם]. אטו כולוה נביאי מי לא אינבוי לאומות העולם? התם עיקר נביאותיהו לישראל, הכא עיקר נביאותיהו לאומות העולם.

תוספות מסכת בבא בתרא טו,ב בלעם ואביו - כדאמר במגילה (דף טו.) כל ששמו ושם אביו נביאות בידוע שהוא נביא בן נביא.

תורה תמימה הערה ג) ... כמ"ד בסוגיא כאן דבעור הוא לבן הארמי, וכפי הנודע היה לו ללבן חזון נבואה כמבואר במקומו בפ'

ויצא שהתראה ה' אליו ודבר אתו, אך צ"ע בזה במש"כ בדרשה הקודמת דחשבון זה הדרורות תמוה יעו"ש, אכן אין משיבין על

הדרוש. ... וב-תורה שלמה ברו' וישלח מביא בשם ספר הישר כי בעור הוא בן לבן הארמי

הָאֱלֹהִים – גי' הוי' אדנ"י והוא רחמים בדין, שהקב"ה נתן נביא לאומות העולם במדרגת נבואה גבוהה,

הָאֱלֹהִים – אתנה, מגביל שאומות העולם קבלו נביא להביאם לקיום שבע מצוות בני נח וליתן להם רחמים בדין, והוא קלקל.

בְּלֹק בֶּן-צֶפֶר מִלֶּדְ מִזֶּבֶח – דרגא תביר מרכא טפאא, כעין קבוצת פרטים מצטרפים, כאן בלק שהיה מדיני הצטרף אל מואב לגרום עולה לישראל. וכן הוא במדבר בלק כב,ד: וַיֹּאמֶר מִזֶּבֶח אֶל-זֶקְנֵי מִדְיָן עֹתָהּ וְלַחֲכוּ תִקְהַל אֶת-כָּל-סְבִיבֹתֵינוּ בְּלַחֲךָ הַשּׁוֹר אֶת-יֶרֶךְ הַשָּׂדֶה וּבְלֹק בֶּן-צֶפֶר מִלֶּדְ מִזֶּבֶח הַהוּא:

וּבְלֹק בֶּן-צֶפֶר מִלֶּדְ מִזֶּבֶח הַהוּא – דרגא תביר מרכא טפאא, כעין קבוצת פרטים מצטרפים, כאן בלק שהיה מדיני הצטרף אל מואב לגרום עולה לישראל.

במדבר רבה (וילנא) פרשת בלק פרשה כ

וּבְלֹק בֶּן-צֶפֶר מִלֶּדְ מִזֶּבֶח הַהוּא והלא מתחלה נס"ך היה שנא' (במדבר לא) את אוי ואת רקם (ילקוט שמעוני רמז תשסה

ואת צור ואת חור ואת רבע נסיכי מדין) אלא משנהרג סיחון המליכוהו תחתיו בעת ההיא שגרמה לו שעה.

מדרש אגדה (בובר) במדבר פרשת בלק פרק כב

וּבְלֹק בֶּן-צֶפֶר מִלֶּדְ מִזֶּבֶח הַהוּא. שלא היה ראוי למלכות, אלא לפי העת המליכוהו מואבים עליהם:

במדבר בלק כב,א:

הִנֵּה הָעַם הֵיִצָּא מִמִּצְרַיִם וַיִּכַּס אֶת-עֵינֵי הָאָרֶץ עֹתָה לְכֹה קָבַח-לִי אֹתוֹ אוֹלֵי אוֹכְלֵי הַחֶלֶקֶם בּוֹ וַנִּגְרַשְׁתִּיו:

המלה הִנֵּה – ממששת בין היתר ללמד על חידוש וגילוי דבר נסתר, אבל טעם המלה הִנֵּה – מהפך, מהפך ומסתיר מהגלוי מהפך מדרך

רגילותו או הפשט, דבר המתואם עם אור החיים מסתיר כוונתו

מהפך פשטא בתפקיד יצא מרגילותו

במדבר בלק כב,ג:

וַתֵּרָא הָאֵתוֹן אֶת-מִלְאָךְ ה' וַיִּצַב בְּיָרְךְ וַתִּרְבּוּ שְׁלוֹפָה בְּיָדוֹ וַתֵּשֶׁב הָאֵתוֹן מִן-הַיָּרְךְ וַתִּלָּךְ בַּשָּׂדֶה

וַיִּךְ בַּלְעָם אֶת-הָאֵתוֹן לַהֲפֹתָהּ הַיָּרְךְ:

וַתִּרְבּוּ (מהפך) שְׁלוֹפָה רש"י בלעם תפס אומנות ישראל בפה המלאך תפס אומנות עשו בחרב

וַתֵּשֶׁב (מהפך) הָאֵתוֹן מלב"ם רגילותה להיות מונהגת וכאן נטתה מעצמה

וַיִּךְ (מהפך) בַּלְעָם טטוד"ל מן המפרשים מובן ששינה מרגילותו שאף פעם לא היכה אותה

במדבר בלק כב,ז: וַתֵּרָא הָאֵתוֹן אֶת-מִלְאָךְ ה' וַתִּרְבּוּ פֶתַח בַּלְעָם

וַיִּחַר-אַף בַּלְעָם וַיִּךְ אֶת-הָאֵתוֹן בַּמַּקֵּל:

וַתֵּרָא הָאֵתוֹן – מהפך פשטא, שלא שייך לבהמה - לאתון לראות מלאך שהוא השגה שכלית של האדם בלבד .

רמב"ן' - כב כג מלאכי ה' השכליים הנבדלים לא יראו לחוש עיניים כי אינם גוף נתפש במראה וכאשר יראו לנביאים ישיגו אותם במראות הנפש המשכלת כאשר תגיע למעלת הנבואה או למדרגה שתחתיה אבל שיושגו לעיני בהמה אי אפשר על כן תוכל לפרש ותרא האתון כי הרגישה בדבר מפחיד אותה כאילו באים לשחוט אותה... ובנס הדבור אמרה ההסכן הסכנתי וכו' ולא הזכירה מלאך כי לא ראתה וכו'

מלב"ם ישיעהו פעל ראה באלקות היינו השגה שכלית ולא ראייה ממש.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה, התשע"ו
המצוות השערות: אהנה, סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפא – יתור לרבית, מכל מקום; דרגא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושג, בד"כ מצב אחד נדרש; פסקו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישיה: (קדפא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדפא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ג' מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק שער, מתיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מתיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

במדבר בלק כב,כח:

וַיַּפְתַּח ה' אֶת-פִּי הָאֲתוֹן

וַיֹּאמֶר לְבַלְעָם מַה-עֲשִׂיתִי לָךְ כִּי הִפִּיתִנִי זֶה שְׁלֹשׁ רִגְלָיִם:

אֶת-פִּי הָאֲתוֹן בבלי פסחים נדא, והא תניא: עשרה דברים נבראו בערב שבת בין השמשות, אלו הן: באר, והמן, וקשת, כתב, ומכתב, והלוחות, וקברו של משה, ומערה שעמד בו משה ואלהיו, **פתיחת פי האתון**, ופתיחת פי הארץ לבלוע את הרשעים.
במדבר רבה (וילנא) פרשת בלק פרשה כ ... [ויפתח ה' את-פי האתון] להודיעו שהפה והלשון ברשותו שאם בקש לקלל פיו ברשותו,

מדרש תנאים לדברים פרק לג ... ופתיחת פי האתון שקיללה את הרשע

אֶת-פִּי הָאֲתוֹן – מרכא אתנח, רבוי והגבלה, אפשר שפי האתון, היינו הדיבור של האתון שהתרבה בין עשרה הדברים שנבראו בערב שבת בין השמשות, התרבה לצורך מוגבל אל המקרה שאם בלעם יקלל אזי האתון תקללו.
וַיֹּאמֶר לְבַלְעָם – מהפך פשטא - מהפך הפשט שאין רגילות לבהמה לדבר,

במדבר בלק כב,כט:

וַיֹּאמֶר בַּלְעָם לְאֲתוֹן כִּי הִתְעַלְלַת בִּי

לִי יֵשׁ-חֶרֶב בְּיָדִי כִּי עָתָה תִּרְגַּמְתִּיךְ:

וַיֹּאמֶר בַּלְעָם – מהפך פשטא - מהפך הפשט שאין רגילות לאדם לענות לבהמה, וגם לא צדקו דבריו כי לא התעללה בו אלא להצילו **לִי יֵשׁ-חֶרֶב** – מהפך פשטא - מהפך הפשט שאין רגילות לבלעם לצאת בחרב, והוא משתבח בלשונו ולבהמה הוא צריך חרב.

במדבר בלק כג,ג: **וַיֹּאמֶר בַּלְעָם לְבָלֵק הַתִּיבֵי עַל-עֲלִיתְךָ**

וְאֵלֶיךָ אוֹלִי יִקְרָה ה' לְקַרְאִתִּי וְדַבַּר מַה-יִרְאֵנִי וְהַנְדַּתִּי לָךְ וַיִּגְלֶךָ שְׁפִי:

הַתִּיבֵי עַל-עֲלִיתְךָ (זרקא סגול) **אוֹלִי** (גרשיים) **יִקְרָה** (מהפך) **ה' לְקַרְאִתִּי רש"י** שרגילותו לדבר עמו בלילה, שאינו רגיל לדבר עמו ביום, וה' לחיבבות וחשיבות ישראל דבר עמו ביום.

במדבר בלק כב,ל:

וַיֹּאמֶר הָאֲתוֹן אֶל-בַּלְעָם הֲלוֹא אֲנִי אֲתָנָךְ אֲשֶׁר-רָכַבְתָּ עָלַי מֵעוֹדְךָ עַד-הַיּוֹם הַזֶּה הֲהִסְכַּן הִסְפַּנְתִּי לַעֲשׂוֹת לָךְ פֶּה

וַיֹּאמֶר לֹא:

מֵעוֹדְךָ עַד-הַיּוֹם הַזֶּה הִסְכַּן הִסְפַּנְתִּי – פעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים, כעין דבר החוזר וקורה, הרבה שאלות ותשובות ובפסוק רק שאלה ותשובה אחת כנלמד ב-**בבלי ע"ז ד,ב**, וכן ב-**תיב"ע** וב-**פי' יונתן**, מכיל תוכחות ושאלות האתון ותשובות השלילה של בלעם לכל שאלה.

וַיֹּאמֶר - טפאח **לֹא** - סלוק, מרבה תשובות שלילה של בלעם לאתון, אף שכתוב אומרו פעם אחת. ועוד הטפחא מנתק **וַיֹּאמֶר** מ-**לֹא** סלוק בתפקיד הגבלה, היינו שנסתמו טענותיו (חכמתו) כי לא אמר לאתון דבר אחר פרט למלת **לֹא**.

אֶל-בַּלְעָם הֲלוֹא – רביע תלישא-קטנה, אפשר שמרמז לארבעה תפקידי תלישא, כגון שנות חייו, התימרות בלעם לדעת רגע זעם, התימרות בלעם לעקור אומה שלמה בלשונו (תנחומא ט) (תורה שלמה קסב) מתפאר להשמיד עמים בפיו,

הֲלוֹא - תלישא-קטנה, בתפקיד שיעור, כגון אורך חיי בלעם, **תורה שלמה [קסד] מֵעוֹדְךָ עַד-הַיּוֹם הַזֶּה**, הא למדת שלא היה זקן שהאתון גדולה ממנו. (תנחומא ט)

בבלי סנהדרין קוב,ב

אמר ליה ההוא מינא לרבי חנינא: מי שמיע לך, בלעם בר כמה הוה? אמר ליה: מיכתב לא כתיב, אלא מדכתיב, (תהלים נ"ה) אנשי דמים ומימה לא יחצוי ימיהם - **בר תלתין ותלת שנין או בר תלתין וארבע**. אמר ליה: שפיר קאמרת, לדידי חזי לי פונקסיה דבלעם, והוה כתיב ביה: בר תלתין ותלת שנין בלעם חגיירא כד קטיל יתיה פנחס ליסטאה.

בבלי עבודה זרה דא,ד

ת"ר: אל זועם בכל יום - וכמה זעמו? רגע. וכמה רגע? **אחת מחמש ריבוא ושלשת אלפים ושמונה מאות וארבעים ושמונה בשעה זו היא רגע**, ואין כל בריה יכולה לכרוין אותה רגע חוץ מבלעם הרשע, דכתיב ביה: (ד,ב) (**במד' בלק כד,טו**) ויודע דעת עליון. אפשר, דעת בהמתו לא הוה ידע, דעת עליון מי הוה ידע? (יש עוד גירסאות לאורך זמן הזעם)

אֶל-בַּלְעָם הֲלוֹא אֲנִי אֲתָנָךְ אֲשֶׁר-רָכַבְתָּ עָלַי מֵעוֹדְךָ עַד-הַיּוֹם הַזֶּה הִסְכַּן הִסְפַּנְתִּי – תבנית כללית רביע ... רביע זקף-קטן זקף-קטן, כעין עצם הפלא של אמירת האתון, ועצמת תוכחתה לבלעם כדאיתא ב-**מדרש תנחומא (ורשא) סימן ט** התחילו תמהין שרי מואב שראו נס שלא היה כמותו בעולם, ... שזה הטפשות שבכמות וזה חכם שבחכמים כיון שדברה לא היה יכול לעמוד בה. וכן **תורה תמימה הערה י** ר"ל שלא היה יכול לנצחה בדברים, כדמפרש:

במדבר בלק כב,לא: **וַיִּגַּל ה' אֶת-עֵינֵי בַלְעָם**

וַיֵּרָא אֶת-מַלְאָכָה הַ נֹצֵב בְּרִדְךָ וְחֶרְבֵךָ שְׁלֹפָה בְּיָדֵךָ וַיִּקַּר וַיִּשְׁתַּחוּ לְאֲפִי:

וַיִּגַּל ה' אֶת-עֵינֵי בַלְעָם - מונח זרקא מונח סגול, תוספת במאור עיניים לגלוי דבר נסתר כפי' **ראב"ע ורמב"ן** - שלא היה נביא וה' הוסיף לו גלוי עיניים, היינו השגה שכלית לנבואה בין אומות העולם לכבוד ישראל

וַיֵּרָא אֶת-מַלְאָכָה ה' – גרשיים מהפך פשטא, יצא להקל ולא להחמיר, להקל - ע"פ **בעל הטורים בכב,לב** **"הנה אנכי יצאתי לשטן"** יצאתי ממדתי ממדת רחמים שמלאך רחמים היה. להצילו שלא יטעה שה' לא יודע מחשבתי ושאפשר לקלל.
אֶת-מַלְאָכָה ה' - מהפך פשטא, יצא מרגילותו שהיה לו לדונו לחובה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה, התשע"ו
תמצית השערות: אהבה, סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מרדף, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפיטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מרף – רב-מצב של המושג, בד"כ מצב אחד נדרש; פסוק – סדר שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישיה: (קדמא – סדר קיימות; אולא = גרש = גרש"ט – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין "ג' מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה; פז' – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידיהם לפי ההשערות.

1.3 במדבר בלק כב,ב

במדבר בלק כב,ב: וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל-בְּלָעַם לֵאמֹר תִּלְדָּה עִמָּהֶם לֹא תִלְדָּה עִמָּהֶם לֹא תִלְדָּה עִמָּהֶם כִּי בְרוּךְ הוּא:

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל-בְּלָעַם - מהפך פשטא זקא-קטן, הקב"ה הציג לפני בלעם בחירה באחד משני לימודים א' כפשוטו **לֹא תִלְדָּה עִמָּהֶם** **לֹא תִלְדָּה עִמָּהֶם** **לֹא תִלְדָּה עִמָּהֶם** הוא

ב' שלא כפשוטו **לֹא תִלְדָּה** עם הדגש על **עִמָּהֶם** השרים האלה לא מכובדים מספיק להזמין וללוות את בלעם. וזה מה שבלעם העדיף להבין. (הרב שבטו הי"ו)

ועוד באותו ענין אותה תבנית טעמים מהפך פשטא זקא-קטן בהגעת השרים השניים

במדבר בלק כב,כ: וַיִּבֹא אֱלֹהִים אֶל-בְּלָעַם לֵאמֹר

וַיֹּאמֶר לוֹ אֵם-לִקְרָא לְךָ בְּאוֹ הָאֲנָשִׁים קוּם לְךָ אִתָּם

וְאָדָּה אֶת-הַדְּבָר אֲשֶׁר-אָדָּבֶר אֵלֶיךָ אִתּוֹ תַעֲשֶׂה:

וַיֹּאמֶר לוֹ - מונח רביע **אֵם-לִקְרָא לְךָ בְּאוֹ הָאֲנָשִׁים** - מהפך פשטא מונח זקא-קטן **קוּם** - טפחא **לְךָ אִתָּם** - מונח אתנח

• לימוד אחד כפשוטו כפי שרצה בלעם ולימוד אחד יוצא מפשוטו המגביל את בלעם **וְאָדָּה אֶת-הַדְּבָר אֲשֶׁר-אָדָּבֶר אֵלֶיךָ אִתּוֹ תַעֲשֶׂה** וועל זה מסיים רש"י ... ואעפ"כ וילך בלעם, אמר, שמא אפתנו ויתרצה.

• **וְאָדָּה** משמעות המלה מגבילה את בלעם שיאמר רק **אֲשֶׁר-אָדָּבֶר אֵלֶיךָ** מה שה' שם בפיו ואח"כ התברר שאלו שלש ברכות שאמר בלי לשלוט על פיו, וטעמי הכתוב **אֲשֶׁר-אָדָּבֶר אֵלֶיךָ** - מרכא טפחא, יתור לרבות, כמו גם שמלת **אֲשֶׁר** רבוייה היא לפי רבי יונתן (בבלי סוטה מו), היתור לרבות משתלב עם טעם רביע במלת **וְאָדָּה** לרמז לברכה רביעית שברך בלעם מעצמו בנוסף על השלוש ברכות שה' שם בפיו.

במדבר בלק כב,יח: וַיַּעַן בְּלָעַם וַיֹּאמֶר אֶל-עֲבָדֵי בְּלָק אֵם-יִתְּנֵן-לִי בְּלָק מְלֵא בֵיתוֹ כֶּסֶף וְזָהָב

לֹא אוֹכֵל לְעֵבֶר אֶת-פִּי הִ' אֱלֹהֵי לַעֲשׂוֹת קִטְנָה אוֹ גְדוּלָה:

מֵאוֹר וּשְׂמֵשׁ וַיַּעַן בְּלָעַם וַיֹּאמֶר אֶל-עֲבָדֵי בְּלָק אֵם-יִתְּנֵן-לִי בְּלָק מְלֵא בֵיתוֹ כֶּסֶף וְזָהָב – לשון בית מה מדה הוא בית מלא זהב

וכי דרך בתים למרוד כסף וזהב, הוה ליה למימר כלים מלאים כסף וזהב או כסיים מלאים וגו'... רוצה לומר המילוי של ב"ית הוא ת"י והוא בגי' כ"שישף וזהו מלא ביתו דייקא ביתו של בלק (טט – כשפים) לא אוכל לעבור את פי ה' אלקי לעשות קטנה או גדולה, ר"ל לעשות השם הוי' קטנה להירידו חלילה או גדולה ר"ל להגדיל שם אלקים שהוא מקור הדינים והגבורות ... כי לא יוכל עבור כלל לפי שמוכרח היה מאת השי"ת ויהיה שם הוי' שלם שהוא שם רחמים ושם אלקים יהיה בקטנות היינו אלקי (שהוא לבוש הנשמה ומסתיר אותה ממקטרגים) ורחמים עלינו ועל כל ישראל.

וַיַּעַן בְּלָעַם - מונח רביע, אפשר מרמז ע"פ **מֵאוֹר וּשְׂמֵשׁ** לכך שבלעם ניסה להקטין שם הוי"ה של ארבע אותיות המסמל חסד ורחמים

ולהגדיל שם אלקים (חמש אותיות) שהוא מקור הדינים והגבורות, **אֵם-יִתְּנֵן-לִי בְּלָק** - מרכא תביר **מְלֵא בֵיתוֹ** - מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא ושדיניהם שונים, היינו עוונות מסוגים שונים

טט - **מְלֵא בֵיתוֹ** - מרכא טפחא, יתור לרבות בבית בלק כשפים וקסמים, ודינים המאופיינים ע"י העוונות של **כֶּסֶף וְזָהָב** – מונח, מרבה אתנח – מגביל. מרבה כגון ביזת הים – נקודות הכסף (שיר השירים) וזהב של גגל הזהב. **וְזָהָב** – אתנח, להגביל רחמים ולהגביר גבורות (זהב) על האהבה והחסד (כסף)

אך הקב"ה באהבתו את ישראל מנע זאת ממנו

ע"פ **רב דב גרינצייג נ"י**

כֶּסֶף - כיסופין לשון אהבה וחסד, לבן טהור, ימין לשון חסד

וְזָהָב - אדום דין צד צפון "מצפון זהב יאתה"

כוס קידוש כסף להמתיק הדינים של היין האדום שכך יהיה התכללות הדין באהבה "והתנתקות" משורשה באמא עילאה היא הבינה

במדבר בלק כב,יח: לֹא אוֹכֵל – מונח רביע **לְעֵבֶר אֶת-פִּי הִ' אֱלֹהֵי** – פשטא פשטא **הִ' אֱלֹהֵי** – מונח זקא-קטן

לְעֵבֶר אֶת-פִּי הִ' אֱלֹהֵי – פשטא פשטא, בתפקיד רגילות, כביכול תמיד עושה ע"פ ה'

לֹא אוֹכֵל לְעֵבֶר אֶת-פִּי הִ' אֱלֹהֵי לַעֲשׂוֹת – ר"ת ל"א לאפ"י א"ל, כגון לא אלך בהכעסת הבורא

במדבר בלק כב,כ: וַיִּבֹא אֱלֹהִים אֶל-בְּלָעַם לֵאמֹר

וַיֹּאמֶר לוֹ אֵם-לִקְרָא לְךָ בְּאוֹ הָאֲנָשִׁים קוּם לְךָ אִתָּם

וְאָדָּה אֶת-הַדְּבָר אֲשֶׁר-אָדָּבֶר אֵלֶיךָ אִתּוֹ תַעֲשֶׂה:

וַיִּבֹא אֱלֹהִים אֶל-בְּלָעַם לֵאמֹר - קדמא מונח? או גרסת כתר - קדמא מרכא זקא סגול, כעין לכתחילה ובפועל,

ע"פ רש"י (א) לכתחילה (במ' בלק כב,ח) ... אין רוח הקודש שורה עליו אלא בלילה, וכן לכל נביאי אומות העולם, ... בפועל אצל בלק, לכבודן של ישראל דבר עמו ביום?

ע"פ רש"י (ב) לכתחילה (כב,כ) – **אֵם-לִקְרָא לְךָ** – אם הקריאה שלך וסבור אתה ליטול עליה שכר, **קוּם לְךָ אִתָּם:**

וְאָדָּה - על כרחך **אֶת-הַדְּבָר אֲשֶׁר-אָדָּבֶר אֵלֶיךָ אִתּוֹ תַעֲשֶׂה**, ובפועל **הִלַּךְ מִשְׁנַתָּה** ואעפ"כ וילך בלעם, אמר שמא אפתנו ויתרצה: או יש לפרש **שִׁלַּחְתִּיךָ** רצה ללכת משנאה ולא רק מתאוות בצע וכבוד **בְּפֹעַל** עשה עצמו כאילו הולך עבור תשלום.

רמב"ן ... והנכון בעיני בענין הזה, כי מתחלה מנעו השם שלא יקלל את העם כי ברוך הוא, ... והנה השם אמר לו, כבר הודעתך כי העם ברוך הוא ולא תוכל לקללם, ועתה חזרו לפניך, ו-**אֵם-לִקְרָא לְךָ** בלבד **בְּאוֹ** כלומר שיתרצו בלכתך עמהם על מנת שלא תקלל את העם כאשר הודעתך מתחלה **קוּם לְךָ אִתָּם**, **וְאָדָּה אֶת-הַדְּבָר אֲשֶׁר-אָדָּבֶר אֵלֶיךָ אִתּוֹ תַעֲשֶׂה**, שאפילו אם אצוה אותך **לִבְרַךְ**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה, התשע"ו
המצוות השטרות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; ספקא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא ספקא – יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר ספקא – קבוצה עם הלכה שוה לפישה; מרכא תביר ספקא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרשה; מקף – רב-מצב של המושג, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סדור שחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – הקש; השלישית: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גיש – גיש"ס – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק ככעין "ג' מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק שער, מתיצה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מתיצה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

שבתרכם ולא תירא מבלק, וזה טעם אם-לקרא. וכן היה החפץ לשם הנכבד מתחלה שילך עמהם, אחרי הודיעו אותם שלא יקללם
ושיתנהג בענינים כאשר יצוה, כי הרצון לפניו יתברך שיברך את ישראל מפי נביא לגוים:
והנה היה על בלעם להגיד כן לשרי בלק ולאמר, הנה הרשה השם אותי להיות קרוא לכם בלבד, אבל על מנת שלא לקלל את העם ועל מנת שאם יצוה אותי, לברך שבתרכם, ואם לא יתרוצו בכך יהיו מניחים אותי, כי גם בפעם הזאת השנית אמר בלק (פסוק יז) ולכה נא קב לך את העם הזה, לא יחפצו בו להודיעו עתידות ולא לדבר אחר ולהתי לקוב את העם. (בפועל) והנה בלעם מרוב חפצו ללכת לא הודיעם זה ולא אמר להם כלום, ויקם בבקר ויחבוש ולא אתונו וילך עמהם כרוצה להשלים חפצם, על כן חרה אף ה' כי הולך הוא שאלו הודיעם לא היה הולך. ועוד שהיה בזה חלול ה', כי בלכתו עמהם סתם והוא ברשות השם חשבו שנתן לו רשות לקלל להם את העם, והנה חזר בו ממה שאמר תחלה "לא תאור את העם כי ברוך הוא" כפי מה שהגיד להם, וכאשר יראו עוד שלא יקללם, יאמרו כי אחרי כן נמלך עוד או יתהל בהם כהתל באנוש, חלילה לה' מעשות כדבר הזה כי נצח ישראל לא ינחם:

ע"פ רמב"ן **לכתחילה היה החפץ לשם הנכבד מתחלה שילך עמהם, אחרי הודיעו אותם שלא יקללם ושיתנהג בענינים כאשר יצוה, כי**
הרצון לפניו יתברך שיברך את ישראל מפי נביא לגוים
(בפועל) בלעם הלך בלי להודיע לשרי בלק שלא יקלל את ישראל, והיה חלול ה' בדבר כי חשבו שה' נתן לו רשות לקלל

ויבא אליהם | קדמא מרכא פסק - להפסיק בין הטהור ובין הטמא, להפסיק בין האחדות והמהיה ובין המפריד והמאבד
אל-בלעם לילה - זרקא סגול – מוסיף לבלעם נבואה בלילה, שהיה לו גלוי בגלל כבוד ישראל בלילה,

**במדבר בלק כב, יח: וַיַּעַן בַּלְעָם וַיֹּאמֶר אֶל-עֲבָדֵי בְלָק אִם-יִתֶּן-לִי בְלָק מְלֵא בִיתוֹ כֶּסֶף וְזָהָב
לֹא אוֹכַל לַעֲבֹר אֶת-פִּי הַיְיָ אֱלֹהֵי לַעֲשׂוֹת קִטְנָה אוֹ גְדוּלָה:
מאור ושמש וַיַּעַן בַּלְעָם ... והצדיקים ממשיכים את ההויות לתוך הטבע שהיא בגי' אלקיים ומיחדים הכל כי ה' הוא האלקים**

(יחוד ואחדות) והרשעים מפרידין ומאבדין את העולם לפי שהולכים אחר הטבע לבד ומפרידים השם הוי' מ-הטבע שהוא גי'
אלקיים ... (הצדיקים) מיחדים השמות ה' הוא והאלקים ומקטנים השם אלקים לעשותו אלקי ... שהוא לבוש הנשמה ומסתר אותה ממקטרגים. ... והנה בלעם הרשע ימ"ש כל רצונו היה להפוך למשוך אחר הטבע ולעשות פירוד בשם הוי' חלילה ... לעשות כביכול השם של רחמים קטן ולהגדיל שם אלקים שיהי חלילה התגברות הדינין ר"ל.

ויבא אליהם | אל-בלעם לילה - קדמא מרכא פסק – לכתחילה (רמוז בקדמא) הצדיקים ממשיכים (רמוז במרכא) את ההויות לתוך הטבע
שהיא בגי' **אלקיים** ומיחדים הכל כי ה' הוא האלקים (יחוד ואחדות הטבע בא-לקות) חיבור מעבר לטבע לתוך הטבע. בלעם ושאר הרשעים מפרידין ומאבדין את העולם לפי שהולכים אחר הטבע לבד ומפרידים (רמוז בפסק) השם הוי' מ-הטבע שהוא גי' **אלקיים**

ויבא אליהם | אל-בלעם לילה - זרקא סגול מרמז כעין גורע מהענין, ומוסיף מהענין על הענין אפשר שזה תומך בפיו מאור ושמש
במדבר בלק כב, יח: וַיַּעַן בַּלְעָם ... (הצדיקים) מיחדים השמות ה' הוא והאלקים ומקטנים השם אלקים לעשותו אלקי וגו'.

ומקטנים השם (גורע מהענין) אלקים לעשותו אלקי
והנה בלעם הרשע ימ"ש כל רצונו היה להפוך למשוך אחר הטבע ולעשות פירוד בשם הוי' חלילה ... לעשות כביכול השם של רחמים קטן (גורע מהענין) ולהגדיל (מוסיף מהענין של בלעם על הענין) שם אלקים שיהי חלילה התגברות הדינין ר"ל.

אל-בלעם לילה - זרקא סגול, מוסיף לבלעם נבואה בלילה לכבוד ישראל. קרא למפרע - לילה אל-בלעם - מתוך הלילה, משל לחשך
המסתיר אור כך הטבע מסתיר אלקות ומתוכו יוצא מאמר ה' להודיעו.
ויאמר לו - מונח רביע - יש כאן לפחות ארבעה ענינים ברשות ללכת.

אם-לקרא לה באו האנשים - מהפך פשטא מונח זקף-קטן - שנים או שלושה ענינים
קום - טפחא, כעין רבוי לא מוגבל העשוי להשפיע אלפניו, אפשר כי גם בתפקיד פותח טפח להתאפיין מ- לה אהם - מונח אתנה, רבוי
והגבלה, לך אתם להגביל הליכתו דווקא עם אלו ולא עם אחרים.
(א) רש"י שאם הקריאה שלך וסבור עתה ליטול עליה שכר קום ל אתם. (ב) ספורנו - אם להועץ עמך, לך עמם להזהירם שלא יחטאו.

במדבר בלק כב, ל: וַתֹּאמֶר הָאִתָּן אֶל-בַּלְעָם הַלּוֹא אֲנִי אֲשֶׁר-רָכַבְתָּ עָלַי מֵעוֹדָה עַד-הַיּוֹם הַזֶּה הֲהִסְכַּן הַסִּפְנֵי לַעֲשׂוֹת לָךְ פֶּה וַיֹּאמֶר לֹא:

רבי יוסף בכור שור (ל) הלא אנכי אתנהד ... רכבת עלי - הרבה פעמים. ושם הפסק הדבר, כי 'רביע' היה על עלי. ו- מעודה עד- היום קאי אהסכן הספנתני. כאדם שאומר: המעולם עשיתי לך כן? וכך אמרה לו: מאחר שאיני רגילה בכך, היה לך להבין, שלא בחנם הייתי עושה.

ויאמר - טפחא לא - סלוק, מרבה תשובות שלילה של בלעם לאתון, אף שכתוב אומרו פעם אחת. ועוד הטפחא מנתק ויאמר מ-לא סלוק
בתפקיד הגבלה, היינו שנסתמו טענותיו (חכמתו) כי לא אמר לאתון דבר אחר פרט למלת **לא**.
ויאמר - טפחא לא - סלוק, יוסבר ע"פ פי' רש"י (כב, לג)

רש"י (לג) אולי נטתה - כמו 'לולא'; פעמים שאולי משמש בלשון 'לולא'. גם-אתכה הרתתי - הרי זה מקרא מסורס, והוא כמו גם הרגתי אותך; כלומר: לא העכבה בלבד קראתך על ידי, כי גם ההריגה. ואותה הרתיתי - ועתה, מפני שדברה והוכיחתך ולא יכלת לעמוד בתוכחתה, כמו שכתוב: ויאמר לא (לעיל, ל), על כן הרגתי; שלא יאמרו: זו היא שסלקה את בלעם בתוכחתה ולא יכול להשיב; שחס המקום על כבוד הבריות. וכן "והרגת את האשה ואת הבהמה" (וי' כ, טז); וכן "ואת הבהמה תהרוגו" (שם טו).

לא - סלוק, מגביל חייה של הבהמה כפי' רש"י ב-(כב, לג) ויאמר לא (לעיל, ל), על כן הרגתי; שלא יאמרו: זו היא שסלקה את בלעם בתוכחתה ולא יכול להשיב; שחס המקום על כבוד הבריות.
ויאמר - טפחא, פסקא טעמא וגורמת שנוי משמעות במלת ויאמר מסתם אמירה להכנעה מפני האתון, כי לתוכחה של המקום לא שעה, אבל מפני שדברה (האתון) והוכיחתך ולא יכלת לעמוד בתוכחתה, (והסכים עמה).

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה, התשע"ו
המצוות הששירות: אחת: סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשטא; מרכא = מאריך, רבוי; דוגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; ספקא – שנוי משמעות, רבוי ממשותף; מרכא ספקא – יתור
לרבות, מכל מקום; דוגא תביר ספקא – קבוצה עם הלכה שיהיה לפייה; מרכא תביר ספקא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; תביר מרכא ספקא – קבוצה שההלכה חלה על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושג, בד"כ מצב
אחד נדרש; סקן ו – סדור שנתקל, השלם והחלק נדרשים; זוקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקף-קטן – 2: זקף-גדול – 3: רביע – 4: ... זקף-קטן ... זקף-קטן בהצג פסוק – הקש; השלישית:
(קרא – סדר קריאת; אולא = גרש = גרש"ט – יוצא מהענין; קרא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק כענין "ג מידות דר"י ישמעאל; תלישא-קטנה – תראט – דרוש בפסוק שער, מתיצה; תלישא-גדולה – תלישא – דרוש בפסוק ולפניו
שער, מתיצה; פז – דרוש מהפסוק רשון לנשא אחר בולכת;

1.4 במדבר בלק כב,ב

**במדבר בלק כב,ב: ועתה לכה נא ארה-לי את-העם הזה כי-עצום הוא ממני אוכל נכה-בו ואנרשנו מן-הארץ
כי ידעתי את אשר-תברך מברך ואשר תאר יאר:**

ועתה לכה נא ארה-לי את-העם הזה וגו' – תבנית כללית של כעין פרט קדמאה, כלל, פרט בתראה.

הפסוק יוסבר בדרך אגדתא ובדרך הלכתית.

בדרך אגדתא: בדרך אגדתא: במדבר רבה (וילנא) פרשת בלק פרשה כ ועתה לכה נא ארה-לי מהו ארה-לי אוכל אני לשלש בהם
קימעה כאדם שהוא אורה את התאנים (תאנים מלקטים שוב ושוב לפי הבשלתם), כי עצום הוא ממני לא שהן גבורים וחיילותיהם מרובין
אלא שמנצחין בפיהם מה שאני יכול לעשות **אוכל נכה-בו** ? לא כך אמר להם הקדוש ברוך הוא שלא
יהיו נוטלים מארצם אלא שהיו בעלי קסמים ונחשים יותר מבלעם שנא' וירא בלק אלא שלא היה מכיזין הדברים לאמיתן וכן הוא אומר
(ישעיה מז) נלאית ברוב עצתך יעמדו נא ויושיעוך הוברי שמים החוזים בכוכבים. היה רואה בהובריו ישראל נופלין בידו לפיכך
הפקיר את בתו ונפלו בה כ"ד אלף לכך נתגרה בהם ולא היה יודע היאך לכך **אוכל נכה** כמי שמנכה אחד מעשרים וארבעה
לסאה (כ"ד לוג לסאה) כך מן כל כ"ד אלף מישאל חסר אלף אלף,

(טט) – היות וב-600000 יש 25 פעם 24000 אז המובן הפשוט של הנאמר במדרש הוא שאם מכל 24000 ימיתו אלף בסיכום יהיו 25000 מתים.
ולא ככתוב שהיו 24000 מתים. לכן יש להסביר כע הכוונה שאחרי ספירת 24000 חיים ימית את האלף הבא, וכך אחרי 24 פעם 24000 יצטבר
24000 מתים. בחשבון זה כך: אם נחלק $600000 / 24000 = 25$, אז $24 * 24000 = 576000$ חיים ועוד 24000 מתים)

ואנרשנו מן-הארץ לא היה מבקש אלא לגרשם שלא יכנסו לארץ, **כי ידעתי את אשר-תברך מברך** מנא היה יודע שבשעה
שבקש סיחון להלחם במואב היה מתיירא שהיו גבורים שכר את בלעם ואביו לקלל את מואב שנאמר על כן יאמרו המושלים וכתוב כי
אש יצאה מחשבון וכתוב אי לך מואב לכך אמר **כי ידעתי את אשר-תברך מברך**.

ועתה – תלישא-קטנה, פרט קדמאה המרמז לשיעור ההכאה שבלק מבקש כדי לגרש את ישראל מעליו המתברר בפרט בתראה.

לכה נא ארה-לי – קדמא ואולא, כעין כלל מלמד העשוי להיות גם הקש או בנין אב (רמז אחד תלישא קדמא ואולא, רמז שני **ממני** ...
בו פעמיים זקף בין שני קיסרים).

את-העם הזה – מונח רביעי, הצעה בלי מקור: (א) בלק מספר לבלעם שעם ישראל שוכן בארבע מחנות ובמרכזו מחנה לויה ושכינה. (ב)
כהנים, לויים, ישראלים, גרים, אולי עוד היו עמם ערב רב.

אוכל נכה-בו – מהפך פשטא זקף-קטן, מוציא מפשטא האמת. נדרש על (בב), **במדבר רבה (וילנא) פרשה כ ג** כתיב **וינר מואב**
מהו ויגר כשהיו ישראל נראין לעמונים נראין עטופים לשלום ולמואבים נראים מזויינין למלחמה שכך כתיב (ב' ב'ט) **וקרבתי מול בני**
עמון אל-תצורם כל מין צרה, אל תצר להם ואל-תתגר בם כל מין גירור (כי אמא שלהם היתה צנועה וקראה לבנה בן-עמי) ולמואב אמר (ד'
ט) **אל-תצר את-מואב ואל-תתגר בם מלחמה** מלחמה אי אתה עושה אבל מה שאתה יכול לחטוף מהן חטוף ולכך נראין מזויינין
למואב (כי אמא שלהם קראה שם בנה מואב, פרסמה כי בנה מאביה).

מהמדרש מובן כי המואבים היו מובטחים בחייהם ולא היתה סיבה להילחם בישראל וזה ההיפך של דברי בלק לבלעם
(בב), **וינר בלק** אלא שלא היה מכיזין הדברים לאמיתן לכן אמר **אוכל נכה-בו** – מהפך פשטא זקף-קטן, שתי דרשות (א)
כפשוטו ע"י מעשה, במלחמה או בהפקרות, במלחמה שהיו מואב גבורים כמו שהיה המצב בשעה שבקש סיחון להלחם במואב היה
מתיירא שהיו גבורים שכר את בלעם ואביו לקלל את מואב ובכל זאת נתירא, או בהפקרות ש- היה רואה בהובריו ישראל נופלין בידו
לפיכך הפקיר את בתו ונפלו בה כ"ד אלף
(ב) שלא כפשוטו ע"י קללת בלעם כנגד נצחון ישראל בפיהם.

רש"י (ו) נכה-בו – אני ועמי **נכה** בהם. דבר אחר: לשון משנה היא (ב"מ ט,ו): מנכה לו מן הדמים – לחסר מהם מעט (תנח' בלק ד).
נכה-בו – מקף-כרב מצב (א) נכה (נפחית) מישאל באופן מלא (כלי יקר) (ב) נכה (נפחית) מישאל באופן מעט
היכן רמזו בפסוק שלהחסיר מעט הכוונה ל-אחד חלקי 24 מלגיו, היינו שאחרי שיטלו אלף יאארו 24000?
ועתה – תראט בתפקיד שיעור, שעשוי להילמד ע"י דרשת מלת **נכה** נכה – נ'חסיר, מ-כ"ה פעם 24000 (=600000) חלק אחד מ-25
מלגיו שהוא 24000 שמואב הצליחו לפגוע בהם שהלכו אחר פעור בפתוי בנות מואב ובהפקרות בנות מדין ונשאר עם ישראל נקי.

ועוד יש לומר כי תבנית הטעמים **את-העם הזה כי-עצום הוא ממני אוכל נכה-בו** – ... רביעי ... זקף-קטן ... זקף-קטן – כעין
ענין בעל עצמה רבה. כאן מאמץ להכות רק כ"ד אלף מישאל (ראה במדבר רבה להלן) ובכך לגרש את ישראל שלא יכנסו לארץ מואב.
בסיכום: הכלל המלמד הוא שאויבי ישראל מחפשים דרכים לפגוע בישראל בין מעט בין רב, בלי סיבה שישאל מאימית עליהם. וגורמים
למי מישאל לחטוא וכך פוגעים בהם. להסבר בדרך הלכתית ראה להלן.

פתיחה דרשה בדרך הילכתית לשיעורי זו"ל. נחזור ונשתמש בפ' **רש"י (ו) נכה-בו** דבר אחר: לשון משנה היא (ב"מ ט,ו): מנכה לו
מן הדמים – לחסר מהם מעט (תנח' בלק ד). נשאל מהו השעור לחסר מהם מעט?

נתחיל ב-**במדבר רבה (וילנא) פרשת בלק פרשה כ** המלמד על שעור הכאה שבקש בלק להשיג, ממדרש זה לומדים על שעור זו"ל של
רובע הקב (=לוג) מסאה. וממנו נלמד כלל מלמד בכעין בנין אב.

נתבונן שוב בפסוק (בב), **ועתה לכה נא ארה-לי את-העם הזה וגו' –** תבנית כללית של כעין פרט קדמאה, כלל, פרט בתראה.

ועתה – תלישא-קטנה, פרט קדמאה המרמז לשיעור ההכאה שבלק מבקש כדי לגרש את ישראל מעליו המתברר בפרט בתראה.

לכה נא ארה-לי – קדמא ואולא, כעין כלל מלמד העשוי להיות גם הקש או בנין אב (רמז אחד תלישא קדמא ואולא, רמז שני **ממני** ...
בו פעמיים זקף בין שני קיסרים).

בדרך הלכתית: המלה **אוכל** מביעה ספק, זאת אומרת יש כאן רמז לשיעורי זו"ל פעמים מלבר פעמים מלגיו. ובהקש מרובע הקב המרומז
במונח רביעי של **את-העם הזה** לסאה, לומדים לשיעורי זו"ל אחרים.

היכן רמזו בפסוק שלהחסיר מעט הכוונה ל-אחד חלקי 24 מלגיו, היינו שאחרי שיטלו אלף יאארו 24000?

ועתה – תראט בתפקיד שיעור, שעשוי להילמד ע"י דרשת מלת **נכה** נכה – נ'חסיר, מ-כ"ה פעם 24000 (=600000) חלק אחד מ-25
מלגיו שהוא 24000 שמואב הצליחו לפגוע בהם שהלכו אחר פעור בפתוי בנות מואב ובהפקרות בנות מדין ונשאר עם ישראל נקי.

דוגמאות לחישוב מלבד ומלגיו.

אנציקלופדיה תלמודית כרך טו, [חלה] טור רסח ... לדעת שמאי והלל, עשירית האיפה שנאמר בעומר היא עשירית מלבד, שהיא תשיעית מלגו, ולכן עשירית מאיפה, שיש בה שמונה עשר קבים, היא שני קבים,

ר' יצחק קרקושא (בשיטת הקדמונים) בבלי ב"ב צגב, וכן רמב"ם הל' מכירה פ"ח ה"א המוכר חטים לחבירו מקבל עליו רובע קטנית לכל סאה (טט – אחד חלקי 24), ... נמצא (פסולת) מהן יתר על השיעורים האלו כל שהוא (ב) ינפה את הכל ויתן לו פירות מנופין וברורין שאין בהן כלום. **שו"ע חו"מ הל' אונאה ומקח טעות סימן רכט סעיף א** ... ואם אמר: פירות יפות, ולא אמר: אלו, נותן פירות שכולן יפות (טור בשם הרמ"ה). טט – בדרך אגדתא דברי רמב"ם ושו"ע הם כעין משל לעם ישראל. שכולו פירות יפות, ומי שפקרו הם מלבד **תוספתא בבא מציעא (ליברמן) פ"ג, ה"טז** הורה ר' טרפון וגו' עד אחד הלוקח ואחד המוכר וגו' מי שהוטל עליו ידו על העליונה כיצד מכר לו חלוק שוה חמש בשש ידו של לוקח על העליונה (אונאת לוקח בשתות מלבד 20%) רצה או' לו תן לי סלעי רצה או' לו הילך חלקך ותן לי מעותי אבל אם מכר לו שוה שש בחמש יד מוכר על העליונה (אונאת מוכר בשתות מלגיו 16.66%) רצה אומ' לו תן לי סלעי רצה אומ' הילך מעותיך ותן לי חלוקיך ור' אומ' לעולם יד המוכר על העליונה וכשם שהמוכר יכול לחזור בו כך הלוקח יכול לחזור בו ר' שמעון אומ' המוכר יכול לחזור בו הלוקח אין יכול לחזור בו שכבר קבל הלה את מעותיו

במדבר בלק כב,ח: וַיֹּאמֶר אֵלֵיהֶם לִינוּ פֶּה הַלְלִיָּה וְהַשְׁבַּתִּי אֶתְכֶם דְּבָר פֶּאֶשֶׁר יְדַבֵּר ה' אֵלַי וַיִּשְׁבּוּ שְׁרֵי-מוֹאֵב עִם-בְּלַעַם: לִינוּ פֶּה הַלְלִיָּה וְהַשְׁבַּתִּי אֶתְכֶם דְּבָר - ... זקף-קטן ... זקף-קטן בין שני קיסרים (כאן סלוק אתנה) – תבנית של כעין היקש, בנין אב. כפ' רש"י (ח) לִינוּ פֶּה הַלְלִיָּה - אין רוח הקודש שורה עליו אלא בלילה, וכן לכל נביאי אומות העולם; וכן לבן בחלום הלילה, שנאמר: "ויבא אלהים אל לבן הארמי בחלום הלילה" (בר' לא,כד). כאדם ההולך אצל פלגשו בהחבא (ראה ויק"ר א,יג).

זוהר כרך ג (במדבר) פרשת בלק דף ר ע' א (זוהר הסולם סימן רפו) **וַיֹּאמֶר אֵלֵיהֶם לִינוּ פֶּה הַלְלִיָּה וְהַשְׁבַּתִּי** אינן כתיב (ככ,ח) **וַיְדַבְּרוּ אֵלָיו** (לשון קשה כי היה פגום האזן), ואיהו כתיב **וַיֹּאמֶר אֵלֵיהֶם** (לשון רכה), **לִינוּ פֶּה הַלְלִיָּה**, בגין דליליא איהו שעתא (זמן) דסטרא אחרא הוי לחרשיא (המכשפים) בשעתא דמשתכחי (נמצאים) ושלטי (ושולטים) סטרי בישין (צדדים רעים) ומתפשטין בעלמא, **פֶּאֶשֶׁר יְדַבֵּר ה' אֵלַי**, שבוחי קא משבח גרמיה בשמא דיי (שבח עצמו בשם ה'), **וַיִּשְׁבּוּ שְׁרֵי-מוֹאֵב**, ושרי מדין אתפרשו מנייהו ולא בעו למיתב תמן וסבי מואב אשתארו דכתיב וישבו שרי מואב בלחודייהו יאות עבדי, מדין דאתפרשו מכל וכל מנייהו ואלמלא לא הוו מחאן בסופא דהוו בעיטא דבלעם לשלחא נשיהון לישראל בשטים למטעי לון ... אבל ישיבה דיתיבו אינון דמואב גרמא לון טב בגין דאשתארו תמן ומאן דאזלו אינון דמדין גרמי לון ביש מ"ט אלין חששו ליקרא דמלה דקודשא בריך הוא ויתיבו ואלין לא חששו לה כלום ואזלו לראחייהו,

וַיֹּאמֶר אֵלֵיהֶם לִינוּ פֶּה הַלְלִיָּה וְהַשְׁבַּתִּי אֶתְכֶם דְּבָר - ... רביעי ... זקף-קטן ... זקף-קטן בין שני קיסרים (כאן סלוק אתנה) – תבנית של דבר עצמתי מאד. בלעם פונה לכוחות הרעים כדי להמשיך עליו רוח מא-לקות לקלל, ומשיג גלוי א-לקות שמורה לו ההיפך כנדרש ב- **זוהר במדבר בלק דף ר ע' א (זוהר הסולם סימן רפו) ... ההוא ליליא ההוא רשע לחיש לחישין ועביד בלטיין (הסולם: מעשי להטים, טט – ע"פ **בבלי סנהדרין סז,ב**, ... אמר רבי אייבו בר נגרי אמר רבי חייא בר אבא, **בלטיהם – אלו מעשה שדים, בלהטיהם – אלו מעשה כשפים**) ואמשיך עליה רוחא מלעילא (הסולם: והמשיך עליו רוח מלמעלה) מיד (**טז,א**) **וַיִּבְרָא אֱלֹהִים** אל בלעם אלהים סתם דרגא דיליה מטסרא אחרא דשמאלא (הסולם: שהוא המדרגה שלו, שבסטרא אחרא שבשמאל, ויש שלא גורסין מדרגא דיליה עד דשמאלא): **וַיֹּאמֶר אֵלֵיהֶם** – מונח רביעי, ע"פ זוהר הסולם ס' רפו) יש לו לפחות ארבע ידיעות איך לבצע בקשת בלק וזה יקרה בלילה, לכן עליהם להתעכב. (א) לילה זמן שריית הסטרא אחרא (ב) אז יש למכשפים אפשרות לפעול בכשפים (ג) בשעת לילה נמצאים צדדים רעים (כנראה כוחות טומאה בנוסף לס"א) והם בכח להזיק (ד) בשעת לילה שולטים צדדים רעים (כנראה כוחות טומאה בנוסף לס"א) הפוגעים (ה) בשעת לילה מתפשטים הצדדים רעים (כוחות טומאה בנוסף לס"א) בעולם (כנראה ממקום הגעתם לעולם כמו מקומו של בלעם ומשם פושטים לעולם וכך עלולים לגרום נזק)**

לִינוּ פֶּה הַלְלִיָּה – מהפך פשטא זקף-קטן, שתי דרשות, (א) הפשט כפ' רש"י **וַיִּשְׁבּוּ** – לשון עכבה. כי כפ' רש"י (ח) אין רוח הקודש שורה עליו אלא בלילה, ויודעים שמדובר ברוח הקודש כי מסיים בהזכרת שם ה' **פֶּאֶשֶׁר יְדַבֵּר ה' אֵלַי** (ב) היוצא מן הפשט ע"פ דרשת זוהר (דף ר ע' א) בלעם מתכוין להפך שע"י המשכת קדושה מצד שמאל (ראה הסבר להלן) יתן חיות לכוחות הסטרא אחרא וכוחות הטומאה שזמן התגברותם בלילה וכך יקלל כביכול ברשות ה'. לכן הוא גם אומר להם אל תפעילו או אל תציעו קסמים שהבאתם כי (א) תפריעו (ב) הכבוד לא יהיה של בלעם בלבד. מונח כאן יסוד השקפה, בלעם מודה שלפחות בענין ישראל צריך לפנות לה' ולהזכיר עוונות כדי שתחול קללה. זקני מדין המכשפים מכחישים שצריך לפנות לבורא עולם כי כבר נתנה רשות כללית לפגוע ע"י כשוף. ראה **תורה תמימה שמות משפטים כב,ז** מכשפה הערה קעט).

תורה תמימה (ח) הערה ו נראה דסמך אסיפא דקרא **פֶּאֶשֶׁר יְדַבֵּר ה' אֵלַי**, ור"ל מתחלה סברו שיענה כמו משה (במ' בהע' ט,ח) **וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים מִשָּׁה עָמְדוּ וְאַשְׁמְעָה מִה-יְצַנְהוּ ה' לְכֶם: פ** (ב) היוצא מן הפשט כגון היוצא מס"ת י' מ' ר' – רמ"י (רמא"י) אשיב גם אם לא נאמר לי. **פֶּאֶשֶׁר יְדַבֵּר ה' אֵלַי**, שבוחי קא משבח גרמיה בשמא דיי (שבח עצמו בשם ה'), **יְדַבֵּר ה'** – מרכא טפחא, 'יתור לרבות על עצמו שבח שה' מדבר אליו בגלוי רב, ומפני כך ע"פ פ' רש"י אם ימליכני ללכת עם בני אדם כמותכם, אלך עמכם; שמה אין כבודו לתתי להלוך אלא עם שרים גדולים. אבל טעם **פֶּאֶשֶׁר** – תביר בתפקיד לא ממש, ללמד שאינו מתחייב להשיב ממש מה שנאמר לו, וטעם **אֵלַי** – אתנה, מגביל שהגלוי לבלעם היה בדרך מדרגה מצד שמאל, וב-**תניא פ"ב** וכ"כ גברו ועצמו הצמצומים והסתר פנים העליונים עד שיוכלו להתהוות ולהבראות גם דברים טמאים וקליפות וס"א ולקבל חיותם וקיומם מדבר ה' ורוח פיו ית' ... ויניקתם וחיותם אינה מבחינת פנים אלא מבחינת אחוריים דקדושה כאדם הנותן דבר לשונאו שלא ברצונו ... מעט מזער אור וחיות (הס"א) יונקת לתוכה (גורמת לה) שאינה בטילה כלל לגבי קדושת הקב"ה ... ומחשיבים עצמם ליש ודבר בפני עצמו ...

זוהר הסולם סימן רפו זקני מדין בשמעם את בלעם אומר **פֶּאֶשֶׁר יְדַבֵּר ה' אֵלַי** ולזלו בכבוד דבר ה' והלכו להם, לכן לבסוף הפקירו נשותיהם ההזנות את ישראל וכל מדין נענשו במלחמת מדין. ואילו על שרי מואב נאמר **וַיִּשְׁבּוּ שְׁרֵי-מוֹאֵב עִם-בְּלַעַם** הם חשבו שבלעם באמת מתכוין לדבר ה' באומר **פֶּאֶשֶׁר יְדַבֵּר ה' אֵלַי** התעכבו לכבד את דבר ה' והצילו את אומתם. בלעם רצה לתת חיות לקליפות בהמשכת רוח א-לקים מצד שמאל וכך כביכול לקלל ברשות ה', אבל המשיך עליו חסימת חיות מהקליפות וחסימת כל כוונה רעה של בלעם ופיו שלא ברצונו מברך טובה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנת - תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה, התשע"ו

המצוות השערות: אחת. סלוק = סוף-פסוק - מגביל; מונח - רבוי; מהפך פשטא - מוציא מפשט; מרכא = מאריך; רבוי; דרגא - מצרף; תביר - מחלק, ממשל, לא ממש; טפחא - שניו משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא - יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה שנה לפרטיה; מרכא תביר טפחא - קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף - רב-מצב של המושג, בד"כ מצב אחד נדרש; ססק ו - סדרו שהחלק נדרשים; זוקא סגול - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט; 1 - זקף-קטן; 2 - זקף-גזול; 3 - רביעי; 4 - זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק - הקיש; השלישי: (קדמא - סדר קרימות; אולא = גיש = גיש"ס - וצא מהענין; קדמא ואולא - מלמד) דרוש בפסוק כענין "ג' מידות דר' ישמעאל; תלישא קטנה - תראא - דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא - דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה; פזר - דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

1.5 במדבר בלק כג,ב (התשע"ה)

במדבר בלק כג [א] ויאמר בלעם אל-בלק בנה-לי בזה שבעה מזבחות והכן לי בזה שבעה פרים ושבעה אילים:

[ב] ויעש בלק פאשר דבר בלעם ויעל בלק ובלעם פר ואיל במזבח:

במדבר בלק כג,ד: **ויקחהו שנה צפנים אל-ראש הספספה ויבן שבעה מזבחות ויעל פר ואיל במזבח:**

במדבר בלק כג,טו: **ויאמר אל-בלק התיצב פה על-עלתך ואנכי אתרה פה:**

במדבר בלק כג,כט: **ויאמר בלעם אל-בלק בנה-לי בזה שבעה מזבחות והכן לי בזה שבעה פרים ושבעה אילים:**

במדבר בלק כג,ל: **ויעש בלק פאשר אמר בלעם ויעל פר ואיל במזבח:**

פסוק כג,א, זהה לפסוק כג,כט באותיות, בניקוד, בטעמים. פסוק כג,ב דומה לכג,ל שבו רק בלעם פעיל.

רמב"ם מעשה הקרבנות פ"ט,ה"ז

השוה"ט קדשי נכרים בחוץ חי"ב, וכן המעלה אותן בחוץ, והנכרים מותרין להקריב עולות לשם ככל מקום, והוא שיקריבו בכמה שיבנו, ואסור לסייען ולעשות שליחותן שהרי נאסר עלינו להקריב בחוץ, ומותר להורות להם וללמדם היאך יקריבו לשם האל ברוך הוא. סליקו להו הלכות מעשה הקרבנות בס"ד.

ילקוט ראובני במדבר בלק ע' מד 87 ד"ה **(במ' בלק כג,ב)** **ויעש בלק פאשר דבר בלעם ויעל בלק ובלעם פר ואיל במזבח:** רצה

(בלעם) שייסיעו בלק כדי שיהיה בלעם שוחט למדת הרחמים ובלק זורק למדת הדין. אבל אח"כ נטה מדרך אמונה וכווין לרוח

הטומאה השורה במדבר **(במ' בלק כג,א)** **ונישת אל-המדבר פגיו:** (טט - ראה הסבר להלן). ולכן הזכיר אח"כ **(במ' בלק כג,ל)** **ויעל פר ואיל**

במזבח: ולא הזכיר בלק כי לא רצה בסיועו כדי שלא יפגל במחשבתו (בחי כד,א) (הפניית ר' צדוק משה)

בלעם מנבואתו ידע להורות היאך להקריב עולות לשם **ויאמר בלעם אל-בלק בנה-לי ... והכן לי**. אם בלעם כנכרי אז מותר לו לסייע לנכרי אחר בהקרבת הקרבן לשם. אם בלעם ניסה להיות כאחד מעם ישראל הריהו מורה לנכרי היאך יקריב, אבל אז אסור הוא לסייע לנכרי.

(במ' בלק כג,ב) **ויעש בלק** - זקף-קטן, בתפקיד שתי פעולות, בניית המזבחות, הבאת הקרבנות **פאשר** - טפחה כמשנה משמעות אפשר שמרמז לשנוי במעשי ומחשבות בלק ממה ש-**דבר בלעם**, שבלק מעשיו יהיו למדת הדין וכנראה שהרגיש שאינם ככוונתו וזה יפגל

הקרבנות בין עם הוקרבו לשם ה' ובין אם הוקרבו לע"ז.

ויעל - קדמא, סדר בפעולות הבאות **בלק ובלעם פר ואיל** - דרגא תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא העלאת

עולות **במזבח**, כאשר על הפרטים חלה אותה הלכה או הם מצטרפים ביחד. כאן בתפקיד הצטרפות לרצף פעולות שיהיה בלעם שוחט ...

ובלק זורק ... אבל התת-תבנית של **ובלעם פר ואיל** - תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא העלאת עולות

במזבח, כאשר על חלק מהפרטים לא חלה הלכה מסוימת או ענין מסוים. כאן בלעם שוחט למדת הרחמים ובלק ממועט מפעולה למדת הרחמים זורק למדת הדין.

ואילו ב-**(במ' בלק כג,ב)** **ויעש בלק פאשר אמר בלעם ויעל פר ואיל במזבח:**

ויעש בלק - זקף-קטן, בתפקיד שתי פעולות, בניית המזבחות, הבאת הקרבנות

פאשר - טפחה כמשנה משמעות שלא בלק העלה העולות אלא בלעם לבדו, כדי שלא יפגל בלק במחשבתו לשיטת בלעם.

ויעל פר ואיל - תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא העלאת עולות **במזבח**, כאשר על חלק מהפרטים לא חלה הלכה מסוימת או ענין מסוים. כאן בלעם שוחט זורק למדת הרחמים ובלק ממועט מפעולה כלשהי כדי שלא יפגל הקרבן לשיטת בלעם.

במדבר בלק כד,א: וירא בלעם פי טוב בעיניו ה' לברך את-ישראל ולא-הלך בפעם-שפגעם לקראת נחשיו וישת אל-המדבר פגיו:

נענין שוב בקטע הבא מילקוט ראובני: ... אבל אח"כ נטה מדרך אמונה וכווין לרוח הטומאה השורה במדבר **(במ' בלק כד,א)** **ונישת אל-המדבר פגיו** - רבינו בחי' פירש כי הסיפא של הפסוק **(במ' בלק כד,א)** **ונישת אל-המדבר פגיו** מלמד על כיוון לרוח טומאה, ואילו פשט הרישא של הפסוק לכאורה משמעו שמכוון לרוח טהורה. מ-**רבינו בחי' יש** להבין שבלעם רצה ע"י מחשבה כביכול טובה שיחול עליי הדבור מאת השם

יתברך ואז יכוון על מקום מעשה העגל במדבר כדי לקללם כביכול עם כוח אלקי.

(במ' בלק כג,א) **ויאמר בלעם אל-בלק** - מהפך פשטא זקף-קטן, שתי דרשות, אחת מהן שבלעם היה לו לומר **(לבלק) מה לך באותן**

הדברים שתמצא בהן מכות גדולות ותלך ותאבד מן העולם, והוא (בלעם) לא עשה כן, אלא אמר לו לנהוג כשבעה צדיקים, שקרבנם התקבל, אלא שלא בלעם ולא בלק היו צדיקים וכוונת בלעם ברוב זכאים היתה שה' יפנה לדורונו נגד עם ישראל, ולא הבין ש-**(מיכה ו,1)**

הירצה ה' באלפי אילים פרכבות ונחלי-שמן האתון פכורי פשעי פרי בטני תטאת נפשיו: מעט הקרבנות הם כפרה (פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) שמות תצוה ל' ד"ה וכפר אהרן על קרבנותיו אחת בשנה) ולא להטיית ה' למטרה מסוימת, וגם אם ישראל חוטאים הם בני הקב"ה ולא יטשם בשום אופן.

מדרש תנחומא (בובר) פרשת בלק סימן טז

(במ' בלק כג,א) **ויאמר בלעם אל-בלק בנה-לי בזה שבעה מזבחות וגו'.** למה שבע מזבחות, כנגד שבעה צדיקים שבנו שבע

מזבחות, מאדם עד משה ונתקבלו, אדם הבל נח ואברהם ויצחק ויעקב ומשה, ואמר למה קבלת את אלו, לא בשביל עבודה שעברו לפניך קבלתם, לא נאה לך שתאה נעבד משבעים אומות, ולא מאומה אחת, השיבו רוח הקודש **(משלי יז,א)** **טוב פת חרבה ושלום-בה**

מפית מלא זבחי-יריב. טובה מנחה בלולה בשמן וחריבה, מפית מלא זבחי-יריב, שאתה רוצה להכניס מריבה ביני ובין בני ישראל.

תורה שלמה בלק כג [א] ... כיון שבא בלעם אצל בלק, היה לו לומר **(לבלק) מה לך באותן הדברים שתמצא בהן מכות גדולות ותלך ותאבד מן העולם,** והוא (בלעם) לא עשה כן, אלא אמר לו **בנה-לי בזה ... והכן לי בזה ...** אומר לך מה עשה אביהם של אלו עמד

ובנה מזבח ומקריב עליו ג', פעמים בכל שנה ושנה כ"א שור כ"א איל, אומר לך **בנה-לי בזה שבעה מזבחות והכן לי בזה שבעה פרים ושבעה אילים**.

באותה שעה היה הקב"ה יושב ושוחק עליו, שנאמר **(מיכה ו,1)** **האתון פכורי פשעי וגו' (מיכה ו,ה)** **עמי זכר-נא מה-יעיץ וגו'.** וב-**זחר ח"ג ר,א:** ... בלעם אתה לאתערא קטטו ... בישראל ומא דלא יכיל בנין ההוא רחמא עלאה דלהון, שארי לתקנא קמיה דדורן, אמר הקב"ה, רשע ומה אית לך גבאי, את בעי לאדווגא בבני הרי דדורונך זמין לכלבי, תא חזי מה כתיב **(במ' בלק כג,ד)** ויקר אלהים אל בלעם, ואר"ש לשון קרי וטומאה דדורונך לאלין אתמסר ולא ייעול קמאי.

מיכה ו (ה) **עמי זכר-נא מה-יעיץ בלק מלך מואב ומה-יענה אתו בלעם פורעור מר-השטים עד-הגלגל למען תצית צדקות ה':**

(ו) **במה אצתם ה' אפך לאלהי מרום האקדמנו בעולות פגעלים בני שנה:**

(ז) **הירצה ה' באלפי אילים פרכבות ונחלי-שמן האתון פכורי פשעי פרי בטני תטאת נפשיו:**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה, התשע"ו
המצוות הששירות, אתנה, סלוק – סוף-ספוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפאא – שנוי משמעות, רבוי מתפשת; מרכא טפאא – יתור
לרבוב, פכל מקום; דרגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שוה לפיטחה; מרכא תביר טפאא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושג, כ"כ מצב
אחד נדרש; פסק ו – סדור שנחלק, השלים והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקא-קטן – 2: זקא-גדול – 3: רביע – 4: ... זקא-קטן ... זקא-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישי:
(קרא – סדר קריאת; אילא = ריש = גרש"ט – יוצא מהענין; קרא ואילא – מלמד) דרוש בפסוק כענין "ג' מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תראא – דרוש בפסוק שער, מתיבה; תלישא-גדולה – תלישא – דרוש בפסוק ולפני
שער, מתיבה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנשוא אחר בהלכה;

זוהר כרך ג (במדבר) פרשת בלק דף ר עמוד א ... (איוב יב, ו) וְטַעַם זַקָּיִם יָקָח: אלו בלעם ובלק דתרווייהו הוו בעיטא חדא (שניהם היו בעצה אחת) דכתיב (במ' בלק כג, ו) **וַיַּעַל בְּלָק וּבַלְעָם בְּרֵאשִׁית יְרֵמְיָהוּ בְּמִצְרַיִם:** ת"ח ההוא רשע דבלעם כל עובדיו לביש ברום לבא (פי' הסולם: כל מעשיו לרע בגבוהות הלב), תרווייהו הוו סלקין קרבנא (שניהם העלו קרבנות) דכתיב (במ' בלק כג, ו) **וַיַּעַל בְּלָק וּבַלְעָם, וְכָל מַדְבַּחֵינָם (מזבחות) בַּלֵּק (טט – ללא בלעם) הוּא מַסְדֵּר, וְאִיהוּ רִשְׁעָא (ואותו רשע (בלעם)) הוּא מִשְׁבַּח גְּרַמְיָה (עצמו בלבד) וְאָמַר (במ' בלק כג, ו) אֶת-שִׁבְעַת הַמִּזְבְּחוֹת עָרַכְתִּי וְאָעַל בָּרֶךְ וְאָיִל בְּמִצְרַיִם:** ואלו לבלק לא שתף בהדיה (עמו) אמר קודשא בריך הוא רשע כלא ידענא (הכל ידעתי) אלא **שׁוֹב אֶל-בְּלָק** ואת לא צריך למלא (לדבר מעצמך) אלא (במ' בלק כג, ה) **יָקָח תְּדַבֵּר** (דהיינו השכינה הנקראת כ"ה היא הדבור) הדא הוא דכתיב (איוב יב, ו) **וְטַעַם זַקָּיִם יָקָח:**

(במ' בלק כג, א) **וַיֹּאמֶר בְּלַעַם אֶל-בְּלָק** – מהפך פשטא זקא-קטן, שתי דרשות שאחת מהן מלמדת שבלעם מצוה לבלק בערמה, כעין אונאת דברים (ע"פ מהפך פשטא) שבלק יטרח בבנית המזבחות, שבלק יטרח בהבאת הקרבנות, שבלק יטרח, שבלק יזרוק הדם למדת הדין ואם יהיה חיוב בגלל זה אז בלק יתחייב כי הוא עושה עבודת הנחה מסיימת (ראה במ' קרח יז), אבל בלעם מציג את כל העשייה בשמו ולשם מדת הרחמים.

זוהר כרך ג (במדבר) פרשת בלק דף ר עמוד ב ... אמר ר' שמעון ת"ח האי רשע געלא דכלא הוה דלא תשכח בכל פרשתא דא ויאמר י"י אל בלעם או וידבר י"י ח"ו מה כתיב וישם י"י דבר בפי בלעם וגו' כמאן דשוי חסמא בפום חמרא דלא יסטי הכא או הכא כן (במ' בלק כג, ה) **וַיִּשָּׂם ה' דָּבָר בְּפִי בַלְעָם וְגו', א"ל קודשא בריך הוא, רשע את חשיב דעל ידך יהא ויתקיים ברכה בבני או אפכא, לא צריכין אינון לך כמה דאמריין לצרעה (לא מעוקצך ולא מדובשך) כו' אלא את **שׁוֹב אֶל-בְּלָק** וכד תפתח פומך לא יהא ברשותך, ולא בפומך תלייא מלולא אלא (במ' בלק כג, ה) **יָקָח תְּדַבֵּר,** הרי כ"ה דזמינא לברכא לון **קָח** תמלל ברכה דבני דכד תפתח פומך היא תמלל מלין לאתקיימא על בני דלא אשבוך מלין לך (טט – לא אותיר לך מלין משלך בין לברך ובין לקלל),**

במדבר בלק כג, ה: וַיִּשָּׂם ה' דָּבָר בְּפִי בַלְעָם וַיֹּאמֶר שׁוֹב אֶל-בְּלָק יָקָח תְּדַבֵּר:
וַיִּשָּׂם ה' דָּבָר – דרגא תביר טפחא, כעין קבוצת פרטים קשורים לענין, שעל כל אחד חלה אותה הלכה או תת-ענין. אלו הדברים המונעים מבלעם לקלל (מלאך, מסמר) כנדרש ב-**בבלי סנהדרין קה, ב (במ' בלק כג, ה) וַיִּשָּׂם ה' דָּבָר בְּפִי בַלְעָם** - רבי אלעזר אומר: מלאך, רבי יונתן אומר: חכה (מסמר). **פתרון תורה פרשת וירא בלק עמוד 198** דבר אחר (במ' בלק כג, ה) **וַיִּשָּׂם ה' דָּבָר** וגו', ר' יוחנן אמ' מלאך ישב לו בגרונו רצה לברך מניחו רצה לקלל אינו מניחו ואין דבר האמור כן אילא מלאך, שני' ישלח דברו וירפאם וגו'. ור' יונתן אמ' מסמר של ברזל קבע לו בגרונו רצה לברך מניחו רצה לקלל אינו מניחו, בתחילה בלעם היה בעצת פרעה לפגוע בישראל. כיון שראה איך שהוא בנבואתו שמתקרב זמן גאולתן בלעם רצה שיציאת מצרים ומתן תורה יהיה על ידו. משראה כי נעשו ע"י משה הכין סדרות של קללות לקלל את ישראל מאז צאתם ממצרים (**פתרון תורה, בלק, ע' 198**, ד"ה 'וישם ה' דבר'). **בְּפִי בַלְעָם** – מרכא אתנח, כעין רבוי הגבלות, שעל כל הקללות חלה ההגבלה המרומזת בטעם אתנח במלת **בְּפִי בַלְעָם** שע"י מלאך או חכה (מסמר) נמנע ממנו להשמיען.

וַיֹּאמֶר שׁוֹב אֶל-בְּלָק – תביר מרכא טפחא, קבוצת פרטים קשורים לענין שעל חלקם לא חלה ההלכה או תת-ענין בתוך הענין. לפי דרשת (זהר, בלק) "ואתה לא צריך לדבר" מנע מבלעם כל דבור משלו.
אֶל-בְּלָק – טפחא, בתפקיד מפסיק ומשנה משמעות של הכתוב אחריה **יָקָח תְּדַבֵּר** ללמד שאינו צווי לבלעם לעשות אלא מגלה כי **יָקָח** – השכינה הנקראת כ"ה, תרבה ברכות לישראל, והרבו נרמזו בטעם מרכא של מלת **יָקָח** בתפקיד רבוי. וטעם סלוק של מלת **תְּדַבֵּר** בתפקיד הגבלה ללמד שבעת הזאת היא היחידה שתברך. לפי דרשת (זהר, בלק) "ואתה לא צריך לדבר" מנע מבלעם כל דבור משלו. אבל לפי בבלי סנה' קה, ב וההסבר בפתרון תורה מנע מבלעם רק לקלל אבל לא מנע מלברך.

במדבר בלק כג, ג: וַיֹּאמֶר בַּלְעָם לְבָלָק הַתִּנְצַב עַל-עֲלֹתָךְ וְאֵלֶיךָ אוֹיֵל יִקְרָה הוּא לְקִרְאָתִי וְדָבָר מִה-יִרְאֵנִי וְהַפְדֵּיתִי לְךָ וְגִלְדִּי שָׁפִי:

הפניית הרב צדוק משה: **מדרש תלפיות** (להלן תל') אות בית ענף בלעם, **ילקוט ראובני במדבר בלק ע' מד 87 ד"ה ילקוט ראובני:** ישראל שהקריב קרבן ונפסל קרבנו בין במחשבה בין במעשה דמו (של הקרבן) נדרש ... כן אירע לבלעם כמה דאתמר ונהרג הוא וכל הנלוים אליו.

(בשו"ת בשם) **שכחת לקט אומות העולם ומלכיהם ונביאייהם ט** הפרים והאילים שנזבחו ונשרפו ע"י בלעם ולא נתרצו חלבם ודמם לא לפנימים (תל' פנים) ולא לחיצונים, לא לרוחניים ולא לגשמיים, תבעו עלבונם. גם האתון תבעה עלבונה, שהכה אותה על שנתתה מן הדרך. עד שהקב"ה אמר לממונים שלהם שיקחו נקמתם מבלעם (ומאותם שהתיעצו עמו) במלחמת מדין, והם יהיו (תל' יחייו) ויכנסו (בסטרוין) [בסטרא] דטהרה (תל' דקדושה) ויוקח מכס מהם לכהנים ולוים, לכך נתנו יותר מכס מן החמורים מן שאר בהמות טמאות (גליא רזיא ל' ע"ג]. עיין בערך בית המקדש סימן (י') (ה' ['): א"ה (אמר המחבר של מדרש תלפיות אליהו הכהן?) אם הקב"ה תבע עלבון בהמה טמאה לא יתבע עלבון אומה שלימה שכל האומות מכין והורגים בכל יום דכתיב כי עליך הורגנו כל היום אלא שאריכות הגלות להרכות בשכר ישראל כצדיק גמור ורע לו שהוא להרכות שכרו כדחזו"ל ולהכביד בעונשים של אומות.

הפניית הרב צדוק משה: **מדרש תלפיות** (להלן תל') אות בית ענף בלעם, **ילקוט ראובני במדבר בלק ע' מד 87 ד"ה ...** וג"כ האתון לקח נקמה מבלעם שהכה אותה ובזכותה שנתתה מן הדרך אשר הכין לה בלעם זכו כל סטריין דיליה דוכריין ונוקביין ונפקי מתחות שלטונא דסטרא אחרא מסאבא ונכנסו תחת ממשלת טהרה וקדושה (גלי רזיא):
וַיֹּאמֶר בַּלְעָם – קדמא ואזלא ... **אוֹיֵל יִקְרָה יְיָ** – גרשיים מהפך פשטא, תבנית טעמים המרמזת על אפשרות ללמוד בקל וחומר עם דיו. (א) בסיפור בלעם והאתון הקב"ה נוקם עלבון האתון המוכה סתם, קל וחומר שנוקם נקמת אומה שלימה שכל האומות מכים והורגין (ב) ישראל שהקריב קרבן ונפסל קרבנו בין במחשבה בין במעשה דמו (של הקרבן) נדרש לכן בקל וחומר לגוי שעשה כן לעבודה זרה או לעורר כוחות טומאה, כמו שאירע לבלעם. (ג) העולות של בלעם תבעו עלבונם לפני הקב"ה שחלבם ודמם לא נתרצו והקב"ה נוקם עלבונם לכן בק"ו שנוקם עלבון אומה שלימה שכל האומות מכים והורגין.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה, התשע"ו
 המצוות הששירות: אחת = סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשטא; מרא = מאריך, רבוי; דוגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; ספקא – שנוי משמעות, רבוי משמעות; מרא ספקא – יתור
 לרבות, מכל מקום; דוגא תביר ספקא – קבוצה עם הלכה שיהי לפרטיה; תביר מרא ספקא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושג, בד"כ מצב
 אחד נדרש; פסק ו – סודר שנתקל, השלים והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקף-קטן – 2: זקף-גדול – 3: רביע – 4: ... זקף-קטן ... זקף-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישיה:
 (קפא – סדר קרימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קפא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק כענין "ג' מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תראא – דרוש בפסוק שער, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו
 שער, מחיצה; פז – דרוש מהפסוק ריעין לנושא אחר בהלכה;

אמר לו כל המנחש סופו לבוא עליו. ומה טעמא (במ' בלק נגב) כי לא-נחש ביעקב. כי לו נחש. אמר ר' אחא בר זעירא כל מי שאינו מנחש מחיצתו לפניו כמלאכי השרת. ומה טעמא (במ' בלק נגב) קפעת יאמר ליעקב ולישרא'ל מה-פעל אל:
 לא-נחש – מקף כרב-מצב, (א) אמר ר' אחא בר זעירא כל מי שאינו מנחש מחיצתו לפניו כמלאכי השרת. (ב) כי לו נחש אז אין מחיצתו לפניו כמלאכי השרת.

אמר ר' חנינא בריה דר' אבהו כבחצי ימיו של עולם היה אותו רשע עומד מ"ט (במ' בלק נגב) קפעת יאמר ליעקב ולישרא'ל מה-פעל אל:
 א"ר ירמיה בן אלעזר עתידה בת קול להיות מפוצצת באהלי צדיקים ואומרת כל מי שפעל עם אל יבוא ויטול שכרו. רבי ברכיה בשם רבי אבא בר כהנא עתיד הקדוש ברוך הוא לעשות מחיצתן של צדיקים לפניו ממחיצתן של מלאכי השרת ומלאכי השרת שואלין אותן ואומרין להן מה-פעל אל:
 מה הורה לכם הקדוש ברוך הוא. אמר רבי לוי בר חיותא ולא כבר עשה כן בעולם הזה (ט): אחרי שהטילו לאש את (דניאל ג'ג) שררה מישף ועבד נגו הלוא הם (דניאל א'ג) הנגה מישאל ועוריה) הה"ד (דניאל ג'כח) ענה נבוכדנצר ואמר הא-אנה הזה גבריו ארבעה שריו מהלכין בגואו נגרא וחבל לאיתי בהון ורובה די רביעי רביעיאה דמה לבר-אלהין: ס ומה ת"ל וחבל לאיתי בהון. אלא מלמד שהיו סריסים ונתרפאו. וריייה די קדמתא אין כתיב כאן אלא וריייה (רש"י: ותוארו של רביעי) די רביעיאה. הן היו מכבשין לפניו את האור. דמי לבר אלהין (ע"פ רש"י דומה למלאך שראה נבוכדנצר בהיותו עם סנהרב כשנשרפו אוכלוסיו).

רש"י (במ' בלק נגב) כי לא-נחש ביעקב – כי ראויים הם לברכה שאין בהם מנחשים וקוסמים:
 קפעת יאמר ליעקב וגו' – עוד עתיד להיות עת קפעת הזאת (כ"ף הדמיון מורה שהוא מדמה עת אחרת לעת הזאת) אשר תגלה חבתן לעין^ה (מפני שלעיל כתיב ותרועת מלך בו שהוא חבה ... עתיד שתהא עת אחרת כזאת ...) כל שהן יושבין לפניו ולמדים תורה מפיו ומחיצתן לפניו ממלאכי השרת, והם ישאלו להם מה-פעל אל, וזהו שנאמר (שעיניה ל,ג) והני עיניה ראות את-מנרה: דבר אחר יאמר ליעקב אינו לשון עתיד, אלא לשון הווה, אינן צריכין למנחש וקוסם כי בכל עת שצריך להאמר ליעקב ולישרא'ל מה פעל הקדוש ברוך הוא ומה גזרותיו במרום, אינן מנחשים וקוסמים^ה אלא נאמר להם על פי נביאיהם מה היא גזרת המקום, או אורים ותומים מגידים להם, ואונקלוס לא תרגם כן: (שעיניה ל,ג) ונתנו להם אגני גתם צר ומים גתם וקא-יפגז עול מרירי והני עיניה ראות את-מנרה:

(דבר מלכות, בלק התשע"ו, אדמו"ר מ"ש, ליקוטי שיחות יח ע' 266) ומחיצתן לפניו (ממחיצת) ממלאכי השרת [רש"י (במ' בלק נגב)], רש"י פרש לעיל (ויקרא א,א) שמלאכי השרת משתמשים בלשון "ויקרא", ואילו בנביאי האומות נאמר לשון "ויקרא", לשון ארעי וטומאה. דהיינו, שבלעם היה למטה ממלאכי השרת. מובן איפוא, שמחבינתו ישנה חשיבות מיוחדת בכך שישראל הם למעלה ממלאכי השרת.

שילוב בין [תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שבת פ"ו,ה"ט], פ' [רש"י], ו-1 [דבר מלכות, בלק התשע"ו, אדמו"ר מ"ש ליקוטי שיחות יח ע' 266] מביא את התוצאה הבאה: קפעת – רביעי, הקב"ה מלמד (ט: א) לצדיקים וזה מיוצג במלת ליעקב ו-מחיצתן של צדיקים לפניו ממחיצתן של מלאכי השרת (ט: ב) מלמד לישראל וזה מיוצג במלת ולישרא'ל היושבין לפניו ולמדים תורה מפיו ומחיצתן לפניו (מ: טט):
 ג) מלאכי השרת שהם שואלים לצדיקים ולישרא'ל מה-פעל אל (ט: ד) נביאי האומות וביניהם בלעם למטה ממלאכי השרת, שהם מנחשים ולכן אין מחיצתן לפניו ממלאכי השרת.

אפשר שעל יסוד זה הותקנה ברכת ברוך אתה ה' המלמד תורה לעמו ישראל (ובסדר רב עמרם מסיים במלת "ברחמים").
 [בבלי ברכות יא,ב] ... ורבא אמר: אף לתלמוד צריך (לחזור ולברך) [לברך]; דאמר רב חייא בר אשי: זימנין סגיאין הוה קאימנא קמיה דרב לתנווי פרקין בספרא דבי רב, הוה מקדים וקא משי ידיה וברוך, ומתני לן פרקין. מאי מברך? אמר רב יהודה אמר שמואל: אשר קדשנו במצותיו וצונו לעסוק בדברי תורה. ורבי יוחנן מסיים בה הכי: הערב נא ה' אלהינו את דברי תורתך בפנינו ובפיפיות עמך בית ישראל ונהיה אנחנו וצאצאינו וצאצאי עמך בית ישראל כלנו יודעי שמך ועוסקי תורתך, ברוך אתה ה' המלמד תורה לעמו ישראל. ורב המנונא אמר: אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו. ברוך אתה ה' נותן התורה. אמר רב המנונא: זו היא מעולה שבברכות. הלכך לימרינהו לכולהו.

[רמב"ם תפילה ונשיאת כפים פ"ז,ה"י] המשכים ט לקרוא בתורה קודם שיקרא קריאת שמע בין קרא בתורה י שבכתב בין קרא בתורה שבעל פה נוטל ידי תחלה ומברך שלש ברכות ואח"כ קורא כ ואלו הן: אשר קדשנו במצותיו וצונו על דברי תורה, ל והערב נא יי אלהינו את דברי תורתך בפנינו ובפיפיות עמך כל בית ישראל ונהיה אנחנו וצאצאינו וצאצאי עמך בית ישראל ונהיה אנחנו וצאצאינו וצאצאי עמך יודעי שמך ועוסקי תורתך ברוך אתה יי המלמד תורה לעמו ישראל. ונתן התורה.

[שו"ע או"ח הלכות ברכות השחר ושאיר ברכות סי' מ"ז, ס"ב] ב' צריך לברך ב' בין למקרא בין למשנה בין לגמרא. הגה: (ג) בין למדרש (טור). (ע"פ עטרת צבי: מפני שכולם לומדים מפסוקים בדרך כלשהי)

במדבר בלק נב,לב: ויאמר אליו מלאך ה' על-מה הכיית את-אתנך זה שלוש רגלים הנה אנכי יצאתי לשטן כי-גרסת הדרך לנגדי:

ויאמר אליו מלאך ה' – מהפך פשטא מונח זקף-קטן – זקף-קטן שני לימודים, שלפחות אחד מהם יוצא מפשטו. עד כאן האמירה לבלעם באה עם השם אלהים, דרך שמאל ואחוריים. כאן לכבוד ישראל אמירה עם שם הוי', מלאך ה' גלוי שיוצא מפשטו – רגילותו של לבלעם. מלאך ה' – מונח זקף-קטן, בתפקיד שתיים, (א) כפי' רש"י (בב,לב) לשטן לו – מלאך של רחמים היה, והיה רוצה למנעו מלחטוא (ב) כפי' רש"י (בב,לב) שעמד להרוג את בלעם ומפני שהמקום חס על כבוד הבריות לא הרגו. במדרש רבה ועוד, לא הרגו כי אמר "חטאתי" ויאמר אליו מלאך ה' – לימוד (ב) משולב בתבנית טעמים רביעי ... זקף-קטן על-מה הכיית את-אתנך – רביעי ... זקף-קטן, כעין כתוב סתום שלא בא לסתום אלא לפרש על מה בא המלאך כמובא ב-[מדרש אגדה (בבוב) במדבר בלק (בב,לב) ויאמר אליו מלאך ה' על-מה הכיית. אמר לו המלאך תדע מפני מה באתי לא לתבוע ריב האתון (ט: זה הענין הסתום שלא בא לסתום), אלא (לפרש היינו) לתבוע ריב אומה שלימה, שאתה הולך לקלל, והיא עתידה לראות פני שכינה שלשה פעמים בשנה, לכך [נאמר] שלוש רגלים, ולא אמר שלשה פעמים:

הכאת האתון שפרתה את בלעם בנאמנות היא רמז לטבעו הרע שיוצא לפגוע באומה שלא עשתה לו כל רע. ויאמר אליו מלאך ה' על-מה הכיית את-אתנך – ... זקף-קטן רביעי ... זקף-קטן, בתבנית טעמים העשויה לבטא ענין עצמתי מאד. [מדרש אגדה (בבוב) במדבר פרשת בלק (בב,לב) ויגל ה' את-עיני בלעם. מכאן שאין רשות לעיני אדם לראות כמו שנותן לבהמות לראות, שבאתון נאמר ותרא, ובבלעם נאמר ויגל ה' ולמה כן, שאילו היה לאדם רשות כדי לראות המלאכים המהלכים בדרך, מיד היה נבעת ויוצא מדעתו:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא בתורה שבעל-פה, התשע"ו
 המצוות הששירות; אהא, סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפאא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפאא – יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שוה לפיטח; מרכא תביר טפאא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושג, בד"כ מצב אחד נדרש; פסוק – סודו שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בהצ' פסוק – הקש; השלישיה: (קדפא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדפא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין י"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מדיצה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מדיצה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

[המשך (מדרש אגדה (בובר) (כבלד))] ד"א כ"י-י"ט. לשון פחד, כמה דתימר (דמיהו מט,כד) וְרַטְטוּ הַתְּזוּקָה, שבזמן שהמלאך הולך ועומד בדרך אעפ"י שאין האדם רואה אותו מזלו רואה אותו והמזל חרד, הדא הוא דכתיב (דניאל ז, ז) וְרֵאִיתִי אֲנִי דְנִיָּאל לְבַדִּי אֶת־הַמַּרְאֶה וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ עִמִּי (מלבי"ם: פ"י חז"ל הנביאים חגי זכריה מלאכי) לֹא רָאוּ אֶת־הַמַּרְאֶה אֲבָל חָרְדָה גְדֻלָּה וְנִפְלָה עֲלֵיהֶם וַיִּכְרְחוּ בְּהַקְבָּא: וְרֵאִיתִי, וְהָאֲנָשִׁים מַלְבִּי"ם (דניאל ז, ז) פ"י חז"ל שהיו חגי זכריה ומלאכי, שלכן הרגישו בדבר ונפל עליהם חרדה כי היו נביאים, ובכ"ז לא ראו את המראה שלענין ראיית המלאך פנים אל פנים היה מדרגת דניאל יותר מהם, כמ"ש הוא עדיף מינייהו וכר': טט: דניאל מספר ב-(דניאל ז, ה) וְאֶשָׂא אֶת־עֵינַי וְאָרָא וְהִנֵּה אִישׁ־אֶחָד לְבוּשׁ בְּגָדִים וּמְתַנְּיוּ חֲגָרִים בְּכַתֵּם אוּפָז: מראה נבואי של המלאך גבריאל, זוהי דרגת הנבואה שהיא ששית החל בדרגת הנבואה של משה רבנו. ענין זה מרומז בתבנית הטעמים הבאה וַיֵּאמֶר אֵלָיו מֶלֶאכֶךָ ה' עַל־מָוֶה – ... זקף-קטן רביעי, גלוי נבואי ממדרגה ששית ממדרגת נבואת משה מראה, חלום, חידות כנאמר ב-(במ' בהע' יב) (ו) וַיֵּאמֶר שְׁמַעוּנָא דְבַרִּי אִם־יִהְיֶה נְבִיאֲכֶם ה' בְּמַרְאֵה אֵלָיו אֲתוּדְעוּ בְּחִלּוֹם אֲדַרְבֵּי: (ז) לֹא־כֵן עֲבַדְתִּי מִשָּׁה בְּכָל־בֵּיתִי נְאֻמְן הוּא: (ח) הִנֵּה אֲלֶיכֶם אֲדַרְבֵּי וּמַרְאֵה וְלֹא בְחִידָת וּתְמַנְתִּי ה' יִבְיִט ... רוצה ללמד שרק לבלעם היה גלוי זה ומלוויו לא ידעו מכך כלל. הִנֵּה אֲנִי יוֹצֵאתִי לְשֹׁטָן – מהפך פשטא מונח זקף-קטן – זקף-קטן שני לימודים, שלפחות אחד מהם יוצא מפשטו. (טט: א) היוצא מפשטו (מדרש תנחומא (בובר) פרשת בלק יא) ... מלאך של רחמים היה ולו נעשה שטן, וכך אמר [אל] בלעם גרמת לי לשמש אומנות שאינה שלי, שנאמר הִנֵּה אֲנִי יוֹצֵאתִי לְשֹׁטָן (טט: ב) היוצא מפשטו [רא"ם] ... הַתְּרַף לְנַגְדִי, שפירושו בשביל שהדרך הזה שאתה (בלעם) הולך בו הוא לנגדי, כלומר הפך רצוני: ולפי משמעו: כי חרד הדרך לנגדי. לשון רטט, כי ראיתי בעל הדרך (בלעם) שחרד ומהר הדרך, שהוא לכעסי ולהמראתי. כ"י-י"ט – מקף כרב-מצב משמעות מלת ירט (טט: א) נוטריקון [במ"ר (וילנא) בלק כ,טו] ירא"ה (יראת"ה) ראת"ה נטת"ה, (טט: ב) ד"א י"ט בא"ת ב"ש מגן, (טט: ג) לשון פחד, (טט: ד) יִרַט הַתְּרַף בעל הדרך (פי' רא"ם), (טט: ה) לשון רצון [שפת"ח כב,לב, אות ז] כ"י-י"ט הַתְּרַף – מרכא טפאא, ע"פ [רא"ם] כיתור לרבות התלהבות בלעם ללכת בדרך זאת, לְנַגְדִי – סלוק מגביל עונשו המייד ויאבד בעתיד כמו האנשים ההולכים עמו [במ"ר (וילנא) בלק כ,טו (כבלד)]